

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Går religion ihop med ämnet Idrott och hälsa?

En kvantitativ studie om religionens påverkan i
Göteborgs gymnasieskolors idrottsundervisning

Jure Šošić
Ämneslärarprogrammet med inriktning mot
arbete i gymnasieskolan

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LGID2A
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: VT18
Handledare: Göran Patriksson
Examinator: Marianne Pipping Ekström
Kod: VT18-2940-07-LGID2A

Nyckelord: Religion, Idrott och hälsa, lärare, gymnasieskolan, mångkultur

Abstract

Vi lever i dag i ett samhälle där många religioner möts. Inte minst i skolan är det viktigt att tänka på hur lärarna utformar och tillämpar sin undervisning utifrån elevers religiositet. Tidigare forskning tyder på att islam kan vara den religion som tycks skapa mest utmaningar för idrottslärarens undervisning. Forskning visar även att föräldrar kan ha åsikter om idrottsundervisningen och därmed också påverka idrottslärarens undervisningsutformning. Syftet med studien är att undersöka om idrottslärare på gymnasiet i Göteborg upplever att elevers religiösa övertygelse kan påverka idrottsundervisningen. För att kunna besvara studiens syfte har följande två frågeställningar varit i fokus:

- Upplever idrottslärarna i gymnasieskolan att elevers (och föräldrars) religiositet påverkar idrottsundervisningen?
- Vilka utmaningar ställs idrottsläraren inför på grund av elevers religiositet?

Arbetet är en kvantitativ studie och 47 idrottslärare har medverkat i undersökningen. Trots att många gymnasier ligger i Göteborgs centrum visar resultatet på att elevers religiositet påverkar idrottsundervisningen i låg grad men även att idrottslärarna tycks kunna bemästra sådana utmaningar. I studien framkommer det också att lärarna som arbetar i övriga stadsdelar anser att elevers övertygelse påverkar idrottsundervisningen. Resultaten visar även att en klar majoritet av både manliga och kvinnliga idrottslärare anser att föräldrarna inte haft synpunkter på deras undervisning. Simning är det moment som utgör flest utmaningar för idrottslärarna. Kommunikationen är den lösningsidén som tycks kunna bemästra problem som idrottslärarna ställs inför när elevers religiositet tycks skapa utmaningar.

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Göran Patriksson för det stöd som han gett mig. Jag vill även tacka mina vänner och min familj som ständigt stöttat mig under processens gång. Och tack Patrik Hallner, för att du lärt mig SPSS så snabbt du gjorde.

Pär Rylander, tack för den du är!

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Syfte	2
1.2	Frågeställningar	2
2	Bakgrund	2
2.1	Den svenska skolans utveckling	2
2.1.1	Medeltiden och framåt	2
2.2	Den svenska skolan och Skolverket i dag	5
2.2.1	Kursplan för ämnet Idrott och hälsa	6
2.3	Ett mångkulturellt samhälle	6
2.4	De två största religionerna i Sverige	7
2.4.1	Kristendom	7
2.4.2	Islam	8
2.5	Internationell forskning	9
3	Metod	10
3.1	Design	10
3.2	Urval	10
3.3	Enkäten	12
3.4	Databearbetning och analys	12
3.5	Metodologiska överväganden	13
4	Resultat	13
4.1	Resultatbeskrivning	14
4.2	Resultatanalys	19
5	Diskussion	22
5.1	Metoddiskussion	22
5.1.1	Pilotstudie, bortfall och urval	23
5.1.2	Validitet och reliabilitet	24
5.2	Resultatdiskussion	24
5.3	Slutsatser och implikationer	26
	Referenser	28
	Bilaga 1 Enkät	31
	Bilaga 2 Facebook	35
	Bilaga 3 Missivbrev	36
	Bilaga 4 Rektorer	37
	Bilaga 5 Göteborgs stad	38

1 Introduktion

Sverige har förändrats. Globalisering, migration och tvångsflytt är endast tre exempel på faktorer till varför människor väljer att försöka hitta lyckan i det svenska samhället. Den svenska samhällsarenan har blivit en mötespunkt där olika individer, livsåskådningar, kulturer och traditioner strålar samman. Ny arbetskraft, flerspråkighet och en pedagogisk utveckling är enbart tre av många exempel på vad detta har resulterat. En tillgång för samhället, en potential till att utveckla landet.

Länge hade den svenska skolan en kristen grund i etik och västerländsk humanism, men med tiden började skolan att formars utifrån en mer objektiv bild och samtidigt tillämpa en vetenskaplig grund. Det blev istället större fokus på barnens fria möjlighet till uppväxt, men också möjlighet till egna ställningstagande (Olivestam, 1994). I dag skall undervisningen anpassas utifrån en elevs intressen, tankar, erfarenheter och behov (Skolverket, 2017). Denna aspekt utgör att traditionella, kulturella och religiösa konflikter inte skall försvåras, snarare skall de förstås (Gerle, 2000). Å ena sidan är skolan en mötesplats där elever introduceras till andras kulturer, traditioner och livsåskådningar, å andra sidan arbetar lärarna ständigt med att möta elevernas behov, öka jämlikheten, arbeta med demokrati - för att nämna några exempel. Givetvis finns det en annan sida av myntet och allt är inte taget för givet. Tydligare indelning av människor mellan ”vi” och ”dem”, risk för konflikter gällande svensk kontra icke-svensk, skolavslutningar i kyrkan ses normalt för några men för vissa något som väcker oro, förtvivlan eller respektlöshet etc. Om vi alla lever och befinner oss i en och samma samhällsarena, hur skall vi kunna integreras och respektera andra människors levnadssätt om vi bor i ett så pass tydligt mångkulturellt samhälle?

Undervisningen i Idrott och hälsa skiljer sig från de teoretiska ämnena. Det är exempelvis mer närkontakt, ökad puls, högre ljudnivå och undervisningen kan ske i olika miljöer i samhället så som simhall eller naturen. Idrottsundervisningen är ett praktiskt ämne med inslag av teoretiska moment. Ämnet i sig har sina undervisningsutmaningar, precis som alla andra ämnen i skolan. Oavsett vilken religion eleverna tillhör, eller på vilket sätt eleverna väljer att leva sitt liv (livsåskådning), är man i grund och botten enig om att religionen i fråga inte är ett hinder för utövandet av fysisk aktivitet (Larsson, 2007). Den litteratur som behandlar detta område är begränsad och utifrån egen erfarenhet (som delvis också är begränsad) vill människor/lärare helst slippa diskussionen kring de religiösa faktorerna som kan påverka en idrottslärares undervisning. Det kan bland annat handla om att ämnet i sig är känsligt eller obehagligt att prata om eller diskutera. Därför är också syftet med studien att det skall tillföras ny kunskap inom detta område på grund av den begränsade litteratur som existerar. Det finns mer litteratur och forskning som rör islam i relation till idrottsundervisningen, vilket innebär att andra religioner inte fått lika mycket utrymme som islam. Det blir med andra ord intressant att titta närmare på religionerna generellt.

I diskrimineringslagen (2008:567) finns det bestämmelser på att utbildningsområdet har till ändamål att motverka diskriminering och samtidigt främja allas lika rättigheter och möjligheter. I läroplanen för gymnasieskolan (Lgy11) står det tydligt att skolan skall främja förståelse för andra människor och samtidigt skall ingen i skolan utsättas för diskriminering på grund av religion, kön eller etnicitet etc. (Skolverket, 2011). Gällande religion i idrottsundervisningen har författaren till denna studie aldrig erfarit diskriminering i idrottsundervisningen gällande religiösa faktorer. Det handlar snarare om att finna lösningsidéer där religiösa inslag tycks påverka en idrottslärares undervisning i skolan. För att

kunna lösa de svårigheter som uppkommer måste det ges utrymme till diskussion och analys av det som anses vara olöst, svårt eller obehagligt. Att något anses olöst, svårt eller obehagligt innebär dock inte att inga lösningsidéer existerar – men att våga tala och behandla området är väldigt viktigt för att komma överens hur idrottsundervisningen skall utformas. Målet med denna studie är därför också att kunna lyfta fram aspekter, utmaningar och lösningsidéer som ibland kan anses som känsliga eller privata, för att kunna gynna elever och lärares idrottsundervisning. Slutligen vill författaren förmedla att inte bortse utmaningarna, som tycks påverka ämnet Idrott och hälsa. Religion kan, som tidigare nämnt, vara en känslig aspekt att diskutera. Att i teorin diskutera och agera är en sak, men när det kommer till praktiken skall lärarna också våga ta itu med eventuella utmaningar men fortfarande möta elevernas behov och respektera elevers religiositet.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka om idrottslärare på gymnasiet i Göteborg upplever att elevers religiösa övertygelse kan påverka idrottsundervisningen.

1.2 Frågeställningar

- Upplever idrottslärarna i gymnasieskolan att elevers (och föräldrars) religiositet påverkar idrottsundervisningen?
- Vilka utmaningar ställs idrottsläraren inför på grund av elevers religiositet?

2 Bakgrund

Avsnittet inleds med att ge läsaren förståelse av tidigare forskning om svensk utbildningshistoria, mångkulturalismen, Skolverkets ramar och regler, religionernas inslag i Sverige i dag och den internationella forskningen. Avsnittet begränsas till studiens forskningsområde och därför behandlas endast den litteratur som anses vara relevant för studiens syfte.

2.1 Den svenska skolans utveckling

2.1.1 Medeltiden och framåt

Medeltiden etablerade en stark skolgrund som byggde på kristendomens och katolicismens etik. Kyrkliga organisationer hade hand om utbildningen under medeltiden. Katedralskolor/domskolor ansågs kunna lösa utbildningsproblemet genom att pedagogiskt lära ut läsning, skrivning, kristendomskunskap, latin och sång. Domskolorna delade in utbildningen i två stadier: trivialskolan med fokus på grammatik, retorik och dialektik, samt en mer yrkesinriktad utbildning som fokuserade på liturgi, predikan och övriga aspekter som rörde prästerliga yrkesutövningar (Richardson, 2010). När Gustav Vasa blev vald till kung i mitten av 1500-talet, etablerades en välorganiserad skolgrund i Sverige med 22 skolor i hela landet. Sveriges första skolordning, där både kursplaner och skolorganisationer fastställdes, tillkom efter Johan III:s tid (Richardsson, 2010). I 1500-talets skolstadga finner vi ingen organiserad gymnastikundervisning, däremot gavs tillfälle till barnen att leka. Leken kom att, under 1600-talet, få mer utrymme med en notarie som noterade ifall barnen sa eller gjorde något elakt mot någon annan (Annerstedt, 2010). I början på 1600-talets skolordning började skolorna införa lekar (som också kallades kroppsövning) under skoltid - dock dröjer det några år innan just lekarna övervakas av en lärare som tilldelats att övervaka eleverna under aktiviteterna, men bara om lärarna har tid till detta. Det skulle dessvärre dröja ganska länge innan kroppsövningen infördes i skolan: 1807 medgav skolordningen att gymnastik skulle

finnas med vid läroverken, dock endast under raster och under tillsyn av lärare (Annerstedt, 1993).

Under 1600-talet ställdes statsmakten inför viktiga förvaltningsuppgifter som enbart kunde lösas genom utbildade människor i samhället. Med tanke på att Sverige gick mot en riktning som innebar större utbildningsmöjligheter till människorna i samhället, skapades nya universitet i landet. Tack vare skapandet av de nya universiteten kunde forskningen få mer utrymme i utbildningsfrågor. Under 1600-talet skapades även ett skolväsende som tillförde en ny gymnasieorganisation. Gymnasieorganisationen fick en enhetlig karaktär och en reglerad position i undervisningssystemet (Richardson, 2010). Sent under 1600-talet började frågor om uppfostran och kroppsövningar diskuteras allt mer. Det var framför allt engelsmannen John Locke som började lyfta upp den fysiska fostrans roll för en bättre hälsa (Annerstedt, 2010). Mindre stillasittande och mer fysiskt aktiva pojkar (för det var just pojkarna som det talades om) skulle leda till starkare, friskare och mer harmoniska människor. Gymnasiet fick för första gången sin nya läroplan, Lgy65. Det skulle dock enbart ta fem år innan den reviderats på grund av att yrkes- och fackskolan sammanfördes till en skolform – gymnasieskolan (Annerstedt, 2001).

Gymnasieskolan under 1700-talet förblev en prästutbildningsanstalt. Utbildningsområdet hade nu fyra olika inriktningar på skolor: gymnasie-, trivial- och katedralskolor samt apologistklassen (fristående från trivialskolan). De offentliga skolorna fick konkurrens av privatskolorna som befann sig i de större städerna i landet. Majoriteten av de elever som utbildade sig i privatskolor tillhörde medelklassen. Även privata flickskolor skapades, där det pedagogiska syftet var att utbilda kvinnligt bildningsideal för den pedagogiska verksamheten (Richardson, 2010). I slutet av 1700-talet och i början av 1800-talet väcktes fler frågor kring fysiska aspekter i de svenska skolorna. Det var dock inte enbart i Sverige dessa frågor uppkom: delar av Europa ville införa fysisk och praktisk undervisning som skulle spegla yrkesinriktade inslag med fokus på regelbunden och återkommande fysisk träning (Annerstedt, 1993).

Under 1800-talet började en allmän folkskola träda i kraft, människorna i samhället fick därmed genomgå en obligatorisk folkskoleundervisning (Richardson, 2010). Dessutom skapades ett statligt läroverk och kommunal folkskola. Skolan kunde under 1800-talet börja likna en utbildning som i själva verket utbildade människorna i samhället (Richardson, 2010). 1807 års skolordning fastställde för första gången att gymnastik skulle inrättas vid läroverken – men enbart under raster och lärares uppsyn. Etableringsfasen, som varade från 1813 till 1860, präglades av att man försökte införa obligatorisk fysisk fostran, efter det att gymnastiklärarutbildningen startade år 1813 vid Gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm (skapad av Per Henrik Ling) (Annerstedt, 2001). Dock var det väldigt få gymnastiklokaler, väldigt få utbildade lärare inom gymnastik och ett lågt intresse från media och politikerna.

Under 1820 års skolledning blev gymnastiken för första gången ett obligatoriskt ämne vid läroverken. Gymnastiken infördes visserligen, dock var majoriteten utan lokaler och utbildade lärare i ämnet vilket inte gav en verklig effekt (Annerstedt, 2010). Inom denna tid utformades även flera nationella gymnastiksystem. Militära fasen (1860 till 1890) var perioden då det lingska gymnastiksystemet fastställdes, vilket innebar att pojkar/män fick sträva efter att utbilda sig i att kunna behärska kroppen (Annerstedt, 1993). Anledningen till detta var främst på grund av de krig som härjade i världen: för att kunna försvara sitt land ansågs den fysiska fostran värdefull för samhället (Annerstedt, 1989). Även om linggymnastiken skulle förbereda männen inför militära uppdrag, blev samhället på denna tid mer positivt till att införa den

fysiska fostran som ett obligatoriskt ämne i skolan, just på grund av goda hälso- och skolsociala skäl (Annerstedt, 1989). Det var enbart inte i de svenska skolorna som linggymnastiken ägde rum - stora delar av världen applicerade den svenska gymnastiken i sina utbildningar. Gymnastik stod fortfarande utanför ordinarie schema och centrala delar saknades (Annerstedt, 2001). Efter den militära fasen skulle ämnet, från år 1890 fram till 1912, övergå till en ny fas – stabiliseringsfasen. Ämnet stabiliserade sig, nu var det inte enbart gymnastik i skolan, mer utrymme gavs för bland annat lek. Ämnet legitimeras, stabiliseras och utbildningen fick därmed förbättrade villkor (Annerstedt, 2001).

1800-talets Sverige skapade stora och nya utbildningsbehov, något som i sin tur ledde till nya utbildningsmöjligheter. Riksdagen och regeringen fick allt mer utrymme i utbildningsfrågor och gav direktiv till hur utbildningen bör utformas. Skolutbildningen var både statlig och kommunal. Till skillnad från 1700- och 1800-talet, där kyrkan hade mer makt i utbildningsfrågor, blev skolan en mer politisk fråga (Richardson, 2010). 1869 bestämde man att de fyra klasserna i läroverken skulle minst ha tre veckotimmar gymnastik, övriga klasser hade fyra till sex. En av orsakerna till att de äldre klasserna hade mer gymnastik på schemat var på grund av de militärövningar (exempelvis bajonettfäktning, gevärsexercis och infanterirörelser) (Annerstedt, 1990). Dock skulle undervisningstiden minska år 1870: läroverkets högsta klass skulle minska till två veckotimmar och enbart undervisas i fäktning. Åtta år senare (1878) kom ämnet att byta namn till ”övningsämne”: från och med detta år skulle också betyg ges till eleverna (Annerstedt, 1990). 1895 hade undervisningen fortfarande en militär karaktär men enligt dåvarande riktlinjer skulle alla skolor vid läroverken ha 30 minuters gymnastik per dag – om inte detta inte gick att ordna skulle skolorna vid läroverken åtminstone ha tre övningstillfällen per vecka (Annerstedt, 1990). Ämnet fick under brytningsfasen (1912 – 1950) erfara namnbyte av ämnet från ”gymnastik” till ”gymnastik med lek och idrott” – lekarna, idrotten och spelet fick mer utrymme i ämnet. Även om linggymnastiken utgjorde större delen av undervisningen började denna typ av gymnastik mer ifrågasättas från fysiologiskt håll (Annerstedt, 2001). I folkskolan, 1919, trädde även den nya undervisningsplanen i kraft. Här reglerades skolans organisation men också skolämnenas innehåll. 1919 års kursplan kom bli att den första kursplan som betonar de ergonomiska aspekterna (Annerstedt, 2001). Kursplanen kom att bland annat att betona en sund allsidig kroppsutveckling, att vänja eleverna vid god kroppshållning, att förbereda eleverna inför livsuppgifterna etc. (Annerstedt, 1993). 1909 bestämdes det att ämnet gymnastik skulle fördelas på fyra 45-minuterslektioner per vecka: utöver detta skulle även gymnasiet ha två 45-minuterslektioner i fäktning (Annerstedt, 1990). 1928 kom ämnet att byta namn till ”gymnastik med lek och idrott”. Här infördes även 15 friluftsdagar och antalet lektionstimmar minskades till tre i avgångsklasserna i gymnasiet samt realskolan (Annerstedt, 1990). Timplanerna för avgångsklasserna inom realskolan och gymnasiet minskades i och med 1933 års timplaner: en minskning från fyra till tre timmar per vecka och samtidigt skulle antal friluftsdagar minskas till 10–12 per läsår.

1963 års gymnasieutredning kom att minska timplanen ännu mer: de tre årskurserna fick ha åtta timmar per vecka (tre+ tre +två) vilket även innebar en nedskärning för den sista årskursen (Annerstedt, 1990). Beroende på vad eleverna utbildade sig inom samt vilken linje de läste, kunde gymnastik begränsas ännu mer. Riksdagen, under 1965, kom med beslutet att minskningen av undervisningstiden skulle bli ännu större: den första och andra årskursen skulle erhålla sina tre timmar, den naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga linjen fick två timmar och den tekniska samt ekonomiska linjen fick en undervisningstimme per vecka. Den fjärde årskursen på den tekniska linjen fick dessvärre ingen timma alls (Annerstedt, 1990). Fysiologin blev ämnets vetenskapliga bas och den fysiologiska fasen sträckte sig från

1950 till 1970. Under den fysiologiska fasen gavs det utrymme till fler övningar som gynnade konditionen (Annerstedt, 2001). 1967 kunde landet introducera en ny lärarutbildning och två år efter det fick den svenska skolan striktare regler med ny läroplan för grundskolan (1970 för gymnasieskolan). Lgy70 blev också en läroplan där fackskola, gymnasium och yrkesskola slogs samman till en – gymnasieskolan. Utbildningsarenan började specialisera sig mer på yrkesinriktningar på grund av att samhället behövde få in rätt människor till ett specifikt yrke. 1970 fick ämnet färre direktiv och centrala anvisningar, denna fas kallas för osäkerhetsfasen och sträckte sig från 1970 till 1994. Ämnet bytte namn från gymnastik till idrott - ämnet i sig skulle fokusera mer på elevernas psykiska, fysiska, estetiska och sociala utveckling (Annerstedt, 2001). Gymnasieskolan förändrades väldigt mycket från 1970-talet: mestadels på grund av systemförändringar på arbetsmarknaden. Läroplanen Lgy70 varade fram till Lpf 94. Den nya läroplanen reglerade flera skolor i landet: gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen, gymnasiesärskolan, statens skolor för vuxna och vuxenutbildning för funktionshindrade. I denna läroplan valde man att lägga mer fokus på elevernas kunskaper, deras värden och normer, ansvar och inflytande, tydligare ramar kring hur bedömningen och betygsättning skulle ske i utbildningssyfte etc. Införandet av Lpf 94 utgjorde entré för målstyrningen: ämnet fick tydliga regler från statlig sida om att eleven, tillsammans med lärarens hjälp, skulle sträva mot mål utifrån den utformning av undervisningsform läraren har valt (Annerstedt, 2001). Kursplanen för gymnasieskolan kunde, 1987, införa större möjligheter för läraren att utforma sin undervisning individuellt (Annerstedt, 2001). 1994 (från hälsofasen och framåt) kom ämnet att byta namn återigen – denna gång till Idrott och hälsa. Dock var det inte enbart namnet i sig som skulle förändras, ämnet i sig skulle omfatta ett större hälsoperspektiv jämfört med tidigare (Annerstedt, 2001). Skolorna fick även tydligare regler, exempelvis att utbildningen skulle främja människors förståelse för andra människors religion, trosuppfattning och kön.

2.2 Den svenska skolan och Skolverket i dag

Den svenska skolutbildningen är ständigt i utvecklingsprocess. Exempelvis sker utvecklingen parallellt och i förhållande till dagens samhällsutveckling, hur politiken bedrivs eller vilka medel som går att applicera i klassrummet för att det ska kunna främja elevernas utveckling. Sverige har länge setts som ett mångkulturellt land, vilket innebär att mångkultur i de svenska skolorna inte är en ny företeelse (Gerle, 2000). Under år 2015 ökade dock invandringen till Sverige något enormt. Sverige har, tillsammans med Tyskland, tagit emot flest flyktingar av alla EU-länder (Demker, 2016). Denna faktor har lett till att svensk politik har tvingats driva mångkultursfrågor och dess applicerbarhet i de svenska skolorna. Skillnaden som har uppstått är att religionen och etniciteten har fått mer plats och utrymme i nuvarande läroplan jämfört med tidigare. Ett exempel på detta är vi i dag kan läsa om att det är skolans skyldighet att eleverna i gymnasiet ska ha kunskaper om minoriteter, religioner och etnicitet. Det står även att det är skolans mål att varje elev skall visa respekt för varje individs religion, oavsett vilken religion det handlar om (Skolverket, 2011). Skolverket (2012) uppmärksammar just elevernas religionsfrihet och lägger stor vikt vid att visa medmänsklighet och respekt gentemot varandra och att det heller inte skall förekomma religiösa inslag i utbildningen. Svenska skolor lägger stor vikt vid likabehandling. Det handlar dock inte enbart om att öka likabehandlingen i skolan vid stort mottagande av invandrare till ett land. För att nämna ett exempel från en utländsk läroplan (i detta fall Englands), kan vi se närmare på följande mening: ”Lessons should be planned to ensure that there are no barriers to every pupil achieving” (Department for Education, 2013, s. 8). Utifrån denna mening kan vi se att Sveriges och Englands läroplan liknar varandra: likabehandling och medmänsklighet kan vara tryggheten för att skapa det vi kallar för religionsfrihet. Skolan måste därför främja elevernas förståelse och förmågor till inlevelse för att individen inte skall utsättas på grund av sin religion eller trosuppfattning

(Skolverket, 2011). Det minskar i sin tur risken för eleverna i skolan att bli behandlade på ett kränkande sätt. Det som är viktigt att ha i åtanke är att den svenska skolan, trots massiv mottagning av invandrare de senaste åren, applicerar mångkulturen i sin undervisning och samtidigt lägger stor vikt vid att utbildningen inte skall gynna en religion, tradition eller en trosuppfattning.

2.2.1 Kursplan för ämnet Idrott och hälsa

Kursplanerna ser givetvis lite annorlunda ut när vi jämför grundskolans och gymnasiets idrottsundervisning. I detta avsnitt kommer vi granska de största skillnaderna mellan Lgr11 och Lgy11, alltså förklaras inte respektive kursplan i detalj. Kraven och det centrala innehållet skiljer sig. I grundskolans kursplan finner vi att eleverna måste klara av att simma 200 meter, varav 50 meter skall vara i ryggläge för att få ett godkänt betyg (år 7–9) (Skolverket, 2011). I gymnasiets kursplan ser det dock annorlunda ut. I det centrala innehållet finner vi inte något underlag att undervisningen skall eller bör bedrivas i vatten, det finns enbart exempel på att idrottsläraren har möjlighet till detta om önskan finns. Undervisningen skall även behandla andra frågor om etik och moral i förhållande till idrottsutövande, skriver Skolverket (2011). En sådan undervisning finner vi dock inte i grundskolans kursplan i ämnet Idrott och hälsa. Idrottsundervisningen på gymnasiet ger eleverna även möjlighet till medvetenhet och förebyggande av stereotypa bilder om vad som anses vara manligt respektive kvinnligt (Skolverket, 2011). Även om idrottsundervisningen kan ge möjlighet till integration, kan det naturligtvis uppstå utmaningar när det gäller elevers religioner och trosuppfattningar. På grund av individernas specifika livsåskådningar kan manligt och kvinnligt redan vara något förutbestämt som eleverna lärt sig hemma. Om idrottsläraren väljer att utnyttja Skolverkets (2011) exempel, att bedriva undervisningen i vatten, kan exempelvis detta moment påverka en elevs integritet. De fria ramarna som en idrottslärare i gymnasiet erhåller kan påverka integrationsarenan som idrottsundervisningen erbjuder. Å ena sidan är idrottsläraren skyldig att följa lagar, å andra sidan kan just lagarna skapa svårigheter/utmaningar i ens undervisning, i en relation eller inom en familj hos en elev.

2.3 Ett mångkulturellt samhälle

Hur bör utbildningen se ut och utformas i ett mångkulturellt Sverige? Mångkultur, eller mångkulturalism, innebär en blandning av olika parallella kulturer i en och samma mötesplats (NE, u.å.). Det är lätt att sära på gruppen genom ”vi” och ”dom”, menar Gerle (2000). Det behöver inte handla om det är en blondin eller brunett, fortsätter Gerle (2000), det handlar snarare om svensk kontra icke-svensk. Hårdstedt och Alm (2016) stärker Gerles (2000) argument genom att förklara att särskiljning av grupper i samhället kan skapa åtskillnader mellan individerna – något som i sin tur kan öka risken för att svårigheter uppkommer inom en samhällsarena. Eftersom mångkulturalismen blir extremt tydlig i skolan, har man länge diskuterat skolans värdegrund (Gerle, 2000). I dag finner vi elever med olika bakgrunder, religioner, traditioner eller levnadssätt. Att diskutera religion kan ibland vara besvärligt eller komplicerat, inte minst sagt i skolsammanhang. Det får dock inte glömmas att Sverige är ett land där religionsfrihet råder. Religionsfriheten trädde officiellt i kraft 1952, dock tyder det inte på att religionsfriheten i sig inte existerade innan detta (Molin, 1994). Sedan dess har Sverige varit i utveckling och än i dag kan det vara besvärligt att prata om religion. Sverige är i dag är pluralistiskt samhälle vilket innebär att landet består av medborgare som skiljer sig från svenska kulturtraditioner, svensk religion och etnisk tillhörighet (Otterbeck, 2000). Sekularisering som begrepp kan enkelt förklaras att religionen förlorar i betydelse i ett samhälle och i medborgarnas medvetande (NE, u.å.). Exempelvis att människor anser att religionen exkluderas i samhället. Mångkulturalismen kombineras i dag med mångreligiositet

tillsammans med det svenska kulturarvet, den svenska traditionen och den svenska värdegrunden (Olivestam, 1994). Vi lever i dag i ett mångkulturellt samhälle, där religion och kultur möts och slås ihop med andras religioner och kulturer.

2.4 De två största religionerna i Sverige

I detta avsnitt presenteras de två största religionerna i Sverige: kristendom och islam. Orsaken till varför författaren har valt att begränsa avsnittet till två religioner är enbart på grund av den begränsade litteratur som existerar om andra religioners syn på idrottsundervisning och fysisk aktivitet. Textmängden per religion representerar inte vad som anses vara viktigast, det handlar snarare om relevansen mellan tillgänglig litteratur och det valda forskningsområdet. Begreppen religion och kultur kan ha gemensamma drag och avsnittet nedan presenterar enbart religionen i fråga.

2.4.1 Kristendom

Den dominerande religionen i Sverige är kristendomen (Otterbeck, 2000). Begreppet ”slöja” kan för många per automatik kopplas till religionen islam. Det är dock mindre uppmärksammat att slöjtraditionen även finns inom kristendomen. Hallgren Sjöberg (2014) skriver i sin doktorsavhandling att Paulus påbjuder kvinnorna att inte profetera med huvudet bakt och att kvinnorna skall ha långt hår: detta på grund av att håret är givet kvinnan såsom slöja. Kristendomen har förändrats väldigt mycket sedan andra världskriget. Under krigstiden gick var femte svensk på gudstjänst regelbundet, det innebär med andra ord att kyrkan besöktes minst en gång i månaden. År 1994 var det 8,4 procent av befolkningen som befann sig i kyrkorna, med andra ord minskade svenskarna sin närvaro i den svenska kyrkan dramatiskt (Frisén, 2006). Konfirmationen, som inte är lika stor i dag, hade exempelvis större betydelse för ungdomar under det förindustriella och traditionella jordbrukssamhället. Konfirmationen var något stort och den speglade en bro som skiljde barnet från en vuxen person. Andelen konfirmander har minskat kraftigt och konfirmationen i sig har fortfarande en avtagande trend, menar Frisé (2006). Kristna människor har tillsammans med den svenska kyrkan utgjort en stark grund för uppfostran, men den är också en stark mötesplats för många kristna. Assyrier/syrianer, som tillhör den syrisk-ortodoxa kyrkan, har ett mycket starkt band till sin familj, tro och livsåskådning. Med andra ord, menar Frisé (2006), att religiösa värderingar är mycket centrala för ungdomarnas uppväxt och livsåskådning. Kristna människor i Sverige, med utländsk bakgrund, är ”rädda” för det svenska samhället eftersom det anses väldigt sekulariserat. Just sekulariseringen som begrepp anses, enligt syrisk-ortodoxa kristna, som ett hot mot ortodoxas levnadssätt, livsåskådning och trosuppfattning (Frisén, 2006).

Även om kristendomen i Sverige är den största religionen, har det debatterats huruvida den svenska skolan skall prioritera att undervisa om kristendom. Å ena sidan anser vissa människor att kristendomen är den största religionen i landet och att det är naturligt. Jan Björklund, Sveriges vice statsminister, menar att eleverna i skolan självklart skall studera alla världsreligioner, men samtidigt måste samhället förstå att kristendomen i landet är den dominerande religionen – därför anser Björklund att kristendomen också skall ha en särställning i utbildningen (Olsson, 2010, 9 oktober). Å andra sidan har detta väckt känslor hos andra individer som menar att elever i skolan skall få en allsidig undervisning eftersom eleverna förr eller senare kommer bilda sig en egen uppfattning, och det är inte skolans uppgift att stressa fram denna faktor (Dinamarca, 2010, 12 oktober). På samma sätt har det väckts reaktioner kring yoga i idrottsundervisningen. Föräldrarna till barnen blev arga och chockade när en idrottslärare hade yoga i undervisningen. Skolan fick kritik trots att

idrottsläraren i fråga inte använde yogan som ett religiöst instrument, snarare att aktiviteten yoga skulle främja elevernas rörelseförmågor och balans. Föräldrarna menade också att det var andra kristna föräldrar som säkerligen inte hade accepterat yoga i skolan. Till slut fick skolan inte applicera yoga som balans- och rörelseträning efter föräldrarnas önskan (Adolfsson, 2016, 25 april). Den svenska skolans värdegrunder överensstämmer med den kristna etiken och den västerländska humanismen och denna aspekt kan gå emot andras religioner, menar (Hedin, 2001).

2.4.2 Islam

Islam är den näst största religionen i Sverige och en femtedel av världens befolkning är muslimer (NE, u.å). Det finns inom islam en riktad kritik mot uttrycket västerländsk individualism. Det kan exempelvis handla om att det är en direkt motsättning till islams ramar och regler. Det framgår även att föräldrar, vars barn går en utbildning i ett av de västerländska länder, anser att de är oroliga över sina barn då det västerländska levnads sättet utgör förluster av deras etniska identiteter, menar Benn och Pfister (2013). Islam är inte bara en religion utan också en livsstil, det är ett sätt att leva och en faktor som ger individen trygghet (Haag & Risenfors, 2007). Vidare kan det förekomma situationer i skolan som kan skapa osäkerhet. Det kan exempelvis handla om att läraren inte vet hur hen skall agera om det uppkommer situationer som läraren själv inte stött på tidigare. Lärarna försöker finna kompromisser och lösningar där alla parter tankar och önskemål uppfylls för att komma fram till ett gemensamt mål (Otterbeck, 2000). Just att kompromissa och lyssna på varandra kan ses som en nyckel till att finna gemensamma lösningar i situationer som kan uppfattas som svårhanterliga eller osäkra. Lärarna och föräldrarna kan genom att tala och lyssna på varandra vinna mycket för att ståndpunkter och mål skall kunna klargöras (Otterbeck, 2000). Föräldrarna, som naturligtvis vill sitt barns bästa, kan på detta sätt uttala sig om vad de har för förväntningar på skolan när det kommer till skolans undervisning. Lärarna, som också vill elevens bästa, kan då också dra klara och tydliga gränser på vad som kan tillåtas permanent och vad som inte kan tillåtas alls (Otterbeck, 2000).

Koranen betonar hälsan och den fysiska aktivitetens betydelse för individen. Även den hälsosamma kosten och nutritionens roll är två aspekter som Koranen framhåller (Aboul-Enein, 2016). Otterbeck (2000) stärker Aboul-Eneins (2016) resonemang genom att förklara att islam som religion betonar att muslimer skall hålla sig friska och arbeta med sin kropp för att främja fysisk aktivitet. Det har dock förekommit utmaningar i idrottsundervisningen. Muslimer kan uppleva svårigheter då idrottsundervisningen inte är eller blir upplagd på det sätt som kan bemöta muslimernas religion eller livsförhållningssätt (Jiwani & Rail, 2010). Muslimska flickor drar sig tillbaka under idrottsundervisningen trots att de är mer benägna att delta i idrottsundervisningen än icke-muslimer (Hamzeh & Oliver, 2012). I Sverige kan det uppstå konflikter mellan föräldrarna och skolan om på vilka villkor deras barn skall delta i idrottsundervisningen. Sällan handlar konflikterna om pojkar, snarare om flickor, påstår Otterbeck (2000). Reaktioner från föräldrarnas sida kan exempelvis handla om varför deras dotter måste vara naken med andra flickor i omklädningsrummet, i duschen eller ingå i könsblandad idrottsundervisning (Otterbeck, 2000). Trots att det sällan handlar om pojkar, uppstår konflikter även på denna front: föräldrar har protesterat varför deras son måste se på allt för utmanande klädsel hos flickor och kvinnor i idrottsundervisningen, menar Otterbeck (2000). Även Samuelsson (1999) stärker Otterbecks (2000) fakta att vid bad, simning och dusch anser muslimer att det motsatta könet skall vara skilda. Muslimska flickor har enbart inte utmaningar när det handlar om simning: dansen/RRD:n (Rytm, Rörelse och Dans) kan bli problematisk eftersom flickorna inte borde göra rörelser som kan vara sexuellt förknippade när det motsatta könet tittar på (Walseth & Fasting, 2003). Det kan även handla om att

kroppskontakt inte tillåts vilket utgör att lärares undervisningsutformning kompliceras. Exempelen som redovisats ovan utgör en utmaning för idrottsläraren i form av vad hen kan göra för att skapa en undervisning som leder till inkludering, måluppfyllelse och positiva erfarenheter från idrottsundervisningen. Inte nog med det, läraren måste även överväga de praktiska lösningarna till de övergripande målen som att motverka traditionella könsmodellerna (Larsson, 2007).

2.5 Internationell forskning

Avsnittet nedan kommer att ge läsaren förståelse för hur religion tycks utmana fysisk aktivitet och idrottsundervisning bortom Sveriges gränser. En kritisk punkt i detta avsnitt, som författaren är medveten om, är att enbart islam berörs. Denna faktor påverkas av tillgång på litteratur. Dock kan avsnittet ge en bredare bild av hur utmaningarna ser ut utifrån en internationell synvinkel.

Det är inte enbart svenska skolor som får möta utmaningar i sin idrottsundervisning. Det brukar ofta handla om utmaningar för muslimska elever där de är en minoritet i landet. I Kanada är det ett identifierbart bekymmer hur idrottslärarna kan och skall bemöta muslimska flickor. Flickorna får möta fler utmaningar under idrottsundervisningen, deras religion och livsåskådning krockar med idrottsundervisningens utformning och innehåll (Jiwani & Rail, 2010). I Afrika fick människorna slita med idrottsutbildningen och synen på fysisk aktivitet. Under och efter kolonialtiden fick länderna i Afrika en västerländsk modell som inte gick hand i hand med de afrikanska traditionerna. Modellen skulle snarare fokusera på individuella prestationer vilket resulterade i att bildningen av den fysiska utvecklingen ansågs vara primitiv, anti-kristen och omoralisk (Amusa & Toriola, 2010). För att åtgärda dessa svårigheter och utmaningar kunde man rikta kursplanerna mot afrikanska kulturarv, samhällsutveckling och faktiskt utforma den fysiska bildningen utifrån landets infrastruktur (Amusa & Toriola, 2010). En annan studie som skrivits av McGee och Hardman (2012) behandlar olika situationer i idrottsundervisningen i England när det kommer till muslimska flickor och deras deltagande. Flickorna berättar att religiösa problem existerar i deras idrottsundervisning, trots att ämnet ger mest frihet i skolan. Det har visat sig att de erfarit situationer i undervisningen där deras religion inte tagits i beaktande. Nyckeln ligger i att förståelsen måste ökas, både utifrån elev- och lärarperspektiv. Å ena sidan måste eleverna ha en ökad förståelse för individernas religioner, å andra sidan ligger det mycket på lärarens pedagogiska färdigheter att kunna bemästra religiösa utmaningar i idrottsundervisningen (McGee & Hardman, 2012).

Stide och Flintoff (2016) menar att tolkningarna av islam skiljer sig från familj till familj. Inom sport- och utbildningsprogrammen hade föräldrarna inget emot att deras döttrar skulle delta, men enbart om de förhöll sig till religionens ramar. Det visade sig att dessa muslimska flickor/kvinnor kunde applicera strategier för att både kunna medverka och samtidigt också utöva sin religion på ett korrekt sätt. De muslimska flickorna/kvinnorna ville även ha stöttning från föräldrarna och religiösa ledare för att kunna medverka i sport- och utbildningsprogrammet för fysisk aktivitet (Stride & Flintoff, 2016). Walseth (2006) stärker Strides och Flintoffs (2016) argument genom att förklara att engagemanget mellan föräldrarna och fysisk aktivitet påverkar döttrarnas idrott även i Norge. Det kan handla om att både stödja att dottern kan delta i högre grad eller också begränsa dotterns delaktighet. Det är inte bara föräldrarna som kan påverka döttrarnas medverkan i idrottsaktiviteter: syskon och utökad familj kan ses som viktiga för att utöva en bredd av fysiska aktiviteter (Stride & Flintoff, 2016).

Som tidigare påpekats står muslimska minoriteter inför utmaningar när det gäller fysisk aktivitet. En studie som har gjorts i Danmark visar att islam å ena sidan inbjuder muslimerna att vara fysiskt aktiva och att ta hand om sin psykiska som fysiska hälsa. Å andra sidan är idrott en mer mansdominerad verksamhet. Att kunna balansera fysisk aktivitet och religion kan bli oerhört utmanande för muslimska individer (Lenneis & Pfister, 2017). Lenneis och Pfister (2017) nämner även att påtryckningar kan förekomma från föräldrarnas sida. Det visar sig vara tydligt att muslimska flickor inte är en homogen grupp: tolkningarna av religionen sker på olika sätt, vilket i sin tur utgör vilka möjligheter och utmaningar varje enskild muslim ställs inför. Muslimska flickor/kvinnor påverkas i världen beroende på de rådande könsbestämmelser i samhället. Beroende på vilka könsbestämmelser det råder i samhället, påverkas de av de möjligheter eller utmaningar för att kunna utöva fysisk aktivitet, menar Lenneis och Pfister (2017). Om en muslim har flyttat från sitt hemland till ett annat, i detta fall Danmark, bär denna individ med sig de rådande samhällsstrukturerna som gällde i hans ursprungsland. Det västerländska samhället skiljer sig gentemot islams regelverk och det står klart och tydligt att arenan mellan det västerländska levnadssättet och religionen är fortfarande oupptäckt, vilket i sin tur kräver mer forskning (Lenneis & Pfister, 2017).

3 Metod

Studien bygger på en kvantitativ forskningsmetod. Syftet med detta avsnitt är att ge läsaren förståelse om studiens design, urval, datainsamling, databearbetning och analys samt metodologiska överväganden.

3.1 Design

Att samla in data kan göras på olika sätt. Denna studie kan göras genom både kvalitativ och kvantitativ metod. Respektive metoder har sina för- och nackdelar. Om kvalitativ forskningsmetod hade applicerats i denna studie, hade forskningen blivit mer detaljrik (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2012). Även intervjupersonernas känslor och erfarenheter hade mötts på ett djupare plan enligt Kvale och Brinkmann (2014). Med syfte att kunna analysera en större populations åsikter och erfarenheter gällande religionens utmaningar i idrottsundervisningen, ansågs den kvantitativa metoden vara ett bättre alternativ för att kunna säkerställa undersökningen. För att kunna generalisera ett resultat under en kortade tidsperiod, är en enkätundersökning det lämpligaste tillvägagångssättet för att åstadkomma detta (Barmark & Djurfeldt, 2015). Studiens totalurval är gymnasielärare i Göteborg och enkätundersökningen genomfördes av 47 gymnasielärare i Göteborgsområdet. SPSS (datorprogram för statistisk analys) låg till grund av databearbetningen. Enkäten (se bilaga 1) utformades i Google formulär. Det är en virtuell webbenkät som möjliggör att en person når ut till en större population inom relativt kort tid. Google formulär är tillgängligt för alla människor som har egna mailadresser, vilket innebär att risken att respondenterna inte känner sig bekanta med mjukvaran är liten. Detta är väldigt viktigt enligt Bryman (2018) eftersom det minskar respondenternas ansträngning att förstå undersökningens tillvägagångssätt. Enkäten innehöll en ordningsföljd, röd tråd och preciserade svarsalternativ. Vid några enstaka frågor fanns även öppna svar: detta på grund av att öka möjligheten till ytterligare kommentarer för att respondenterna ska kunna uttrycka sina svar. Snöbollsurval användes som urvalsmetod för att nå ut till en större population.

3.2 Urval

Den urvalsmetod som tillämpades var snöbollsurval, alternativt som också kallat kedje- eller nomineringsurval. Snöbollsurval handlar om att forskaren tar hjälp av en part som gör det

möjligt att nå deltagarna (Hassmén & Hassmén, 2008). Enkelt beskrivet handlar urvalsprocessen om att analysenheten som en forskare valt hjälper oss att hitta andra enheter (Esaiasson, et al., 2012). I mitt fall användes skolenheter från Skolverkets sida: SCB samlar in uppgifter från skolorna på uppdrag av Skolverket. Alla skolenheter ingår i en fil där mailadresser för respektive skola finns tillgängliga. Mail skickades ut till samtliga gymnasieskolors mailadresser och därefter tillfrågades varje skola att vidarebefordra mailet till idrottslärarna på skolan. Denna metod är speciellt lämplig då forskaren inte kan nå ut till samtliga deltagare, påstår Hassmén och Hassmén (2008). Totalt var det 47 gymnasielärare som medverkade i undersökningen. För att kunna delta i undersökningen fanns även inklusions- och exklusionskriterier. Att kunna medverka i undersökningen behövde respondenterna undervisa på gymnasiet i ämnet Idrott och hälsa samt undervisa i Göteborg. Exklusionskriterierna är således allt annat förutom de ovan nämnda kriterierna. Författaren har även använt sig av en Facebook-grupp där medlemmarna blivit tillfrågade om de vill medverka i undersökningen (se bilaga 2). Gruppen innehåller mer än 9000 medlemmar runt om i landet och författaren har varit tydlig med att undersökningen riktar sig enbart till gymnasielärarna i Göteborg. Respondenterna fick även länk till enkäten i anslutning till inlägget.

I studien finns det tre olika bortfall som kan delas in i två olika grupper: externt och internt bortfall. Externt bortfall handlar om att individer inte kan eller vill delta i undersökningen, medan internt bortfall handlar om bortfall på vissa delar i undersökningen (Bryman, 2018). Den första bortfallstypen handlar om att det var totalt tre skolor i Göteborg som tackade för undersökningen men dessvärre inte kunnat delta på grund av olika specifika anledningar (externt bortfall). Den andra bortfallstypen handlar om att idrottslärarna varit föräldra- eller tjänstlediga och inte kunnat delta (externt bortfall). I detta fall fick författaren tillbaka ett automail där dessa personer förklarat att de är åter tillbaka efter sommaren, vilket innebär att studien vid denna tidpunkt redan färdigställts. Den sista bortfallstypen handlar om att respondenterna, som medverkade i undersökningen, hoppade över enstaka frågor eller en viss typ av fråga (internt bortfall).

Att diskutera procentsiffror på hur många som har deltagit i undersökningen kan vara en utmaning i studien. För att veta hur många idrottslärare som jobbar i gymnasieskolorna i Göteborg har författaren tagit kontakt med varje individuell skola. Dessutom kontaktades Göteborgs Stad för att få kännedom om hur många idrottslärare som arbetar inom kommunen. Det finns totalt 56 gymnasieskolor i Göteborg och då inkluderas även specialiserade gymnasieskolor. Specialiserade gymnasium innebär hörselgymnasium (elever med nedsatt hörsel), elevcentrum (gymnasium för nyanlända elever) och yrkesutbildningar med olika inriktningar etc. Det i sin tur innebär att idrottslärarna, som arbetar på en skola, undervisar också vid specialiserade gymnasier som ligger i samma geografiska område. Resultatet av detta innebär att en idrottslärare undervisar två gymnasier. För att kunna säkerhetsställa att flera skolor undervisas av en och samma lärare (vilket de också gjorde), räknades dessa ihop till en och samma skola. Det i sin tur ger oss ett resultat på 54 gymnasier i Göteborg. Tre gymnasier har, som tidigare nämnts, valt att inte medverka i undersökningen. Slutligen innebär detta att författaren kunnat utgå från 51 gymnasieskolor i Göteborg. Dock har en av dessa skolor inte vanlig idrottsundervisning, utan istället specialiserad idrottsundervisning med inriktning på diverse sporter. Det innebär i sin tur att 50 gymnasieskolor i Göteborg har kunnat medverka i undersökningen. Att redovisa antal lärare per gymnasieskola i Göteborg är dock svårare på grund av att information om hur många anställda idrottslärare det finns på respektive skola inte fanns tillgänglig. Författaren har studerat samtliga skolors hemsidor för att få veta hur många anställda idrottslärare varje individuell skola har: genom kontakt med

skolorna har det visar sig att det är minst 41 idrottslärare i gymnasieskolan, resterande skolor har valt att inte uttala sig.

3.3 Enkäten

Innan enkäten skickades ut gjordes en pilotstudie. En enkät kan drabbas av obehagliga misstag, menar Esaiasson et al. (2012). Det kan handla om att undersökningsfrågorna innehåller svårbegripliga begrepp, meningsuppbyggnadsfel, frågor som inte svarar upp till det valda syftet och frågeställningarna eller att upplägget i studien inte fungerar etc. En pilotstudie är en slags generalrepetition som utförs innan enkäten skickas vidare till respondenterna. Författaren har fått inspiration av Esaiassons et al. (2012) checklista med sex punkter för att en undersökning inte skall utsättas för onödiga komplikationer. Jag har tagit följande aspekter i beaktande:

1. Undvikit överdrivet komplicerade ämnen
2. Avstått från fackuttryck
3. I möjligaste mån undvikit vaga ord
4. Använt så korta frågor som möjligt
5. Frågat om en sak i taget
6. Undvikit negationer

Dessa sex punkter ovan användes som ramar när enkätfrågorna konstruerades. Med hjälp av pilotstudien kunde språk, meningsuppbyggnadsfel, frågekonstruktioner och enkätens röda tråd förbättras. Även svarsalternativ, som författaren inte tänkt på, lades till: detta med syfte att precisera undersökningen. Efter utförd pilotstudie kunde 13 frågor skickas till idrottslärarna vid gymnasier.

Som tidigare påpekats har datainsamlingen skett med hjälp av Google formulär. Enkäten innehöll både öppna och slutna frågor. Det var totalt fyra frågor som var öppna, resterande frågor var slutna. Svaren på fråga nio i enkäten (vilken religion som tycks skapa mest utmaningar i relation till idrottsundervisningen) utformades utifrån de sex största religionerna i Sverige. Under tiden författaren väntade på respondenternas svar, antecknades antalet respondenter per dag. Anledningen till detta var att kunna titta närmare på svarsfrekvensen och om det eventuellt går långsamt eller snabbt. I början gick processen mindre bra eftersom det inte var många idrottslärare som medverkade i undersökningen. Det åtgärdades genom att ta kontakt med alla rektorer Göteborgs gymnasieskolor (se bilaga 4). Det skickades även ut två påminnelser, den första efter en vecka och den andra efter två veckor. Enkäten var tillgänglig i 18 dagar från det datum enkäten skickades ut första gången. Varje gång påminnelser har skickats ut har det också bifogats en länk till enkäten, detta på grund av att respondenterna själva inte behövt leta upp föregående mail för att medverka i undersökningen. I den sista påminnelsen uppmanades idrottslärarna att medverka eftersom det endast tog cirka fem till tio minuter att besvara frågorna. Författaren fetmarkerade texten som belyste att det enbart tog fem till tio minuter att gå igenom, svara och delta i undersökningen. Den sista påminnelsen gav mer respons eftersom det var fler respondenter som deltog efter den andra uppmaningen.

3.4 Databearbetning och analys

När enkäten stängdes, användes Googles hjälpmedel för att samla in alla data i en Excel-fil. Filen möjliggör att programmet SPSS kan importera data automatiskt. Den nämnda filen innehöll information om respondenterna: tidpunkt av inlämnade svar, vad respondenterna

hade svarat och hur många saknade alternativ respondenterna hade etc. Trots att författaren kunde se och analysera vad varje respondent hade svarat, var enkäten fortfarande anonym och det gick inte att på något sätt identifiera individen. Bearbetningen av de 47 enkäterna startades med kodning. Varje svar fick en specifik siffra, detta för att kunna identifiera varje persons svar. Programmet som användes var SPSS version 24. Fyra frågor innehöll svarsalternativet ”annat” eller ”övrigt” (beroende på vilken webbläsare respondenten använt) vilket innebär att dessa svarsalternativ, som respondenterna skrev in manuellt, fick en egen siffra för att kunna sammanställa resultaten på ett korrekt och trovärdigt sätt. Variablerna förkortades men själva frågan skrevs in i ”label” för att kunna identifiera alla variabler på ett korrekt sätt. När respondenterna valt att hoppa över en specifik eller flera specifika frågor, hade detta kodats som ”missing”. Det innebär att författaren noggrant gått igenom alla frågor och svar för att kunna ta bort värden som inte fyllde någon funktion.

För att kunna se vad alla respondenter svarat på varje specifik fråga har författaren gjort frekvenstabeller. En sådan tabell redogör antalet personer (och procenten) för den specifika kategorin som finns i variabeln (Bryman, 2018). Frekvenstabellerna redogörs nedan. Slutligen gjordes även korstabeller: syftet med dessa var att kunna jämföra flera kategorier och variabler med varandra. Exempelvis för att analysera likheter och skillnader av alla svar.

3.5 Metodologiska överväganden

För att kunna genomföra studien på ett korrekt och etiskt sätt, har jag utgått från krav/regler gällande forskarens skyldigheter i en forskningsstudie. Kraven/reglerna kan sammanfattas på följande sätt: ärlighet, hänsynsfullhet, öppenhet, ordningsamhet och oväld (Gustafsson, Hermerén & Peterssons, 2005). Dessutom måste man ta hänsyn till respondenternas anonymitet, integritet samt frivillighet att delta i undersökningen (Bryman, 2018). När enkäten skickades ut via mail, beskrevs studien och vad undersökningen handlade om, vem jag är, i vilket lärosäte jag utbildar mig, vilket program jag läser och enkätlinken (se bilaga 3). Här nämndes även att alla medverkande var anonyma och att undersökningen är frivillig. Att respondenterna är anonyma är en viktig aspekt men det är lika viktigt att forskaren inte formulerar sina frågor som kan uppfattas kränkande, menar Barmark och Djurfeldt (2015). Därför riktades inte frågorna mot exempelvis en specifik religion, ett moment eller ett kön. Frågorna var mer neutralt ställda där flera svarsalternativ fanns tillgängliga. Möjligheten att kontakta mig har från första dagen funnits och författaren har gett respondenterna möjligheten att granska studien efter avslutad undersökning. Dessa faktorer är viktiga för att respondenterna skall kunna lita på ens studie (Barmark & Djurfeldt, 2015).

I enkäten fanns mer information som rör undersökningen. Där redovisades även studiens syfte och frågeställningar för att respondenterna skulle veta vad det egentligen handlar om. Jag har även valt att inte göra varje fråga obligatorisk, detta på grund av att det då indirekt blir att undersökningen inte är frivillig. Jag har istället lagt till svarsalternativet ”vill inte svara” på varje fråga då möjligheten fortfarande ges att delta men att avstå från att uttala sig på vissa specifika frågor eller svar. Vidare har författaren inte valt att kategorisera skolor. Istället kategoriserades stadsdelarna i Göteborgs kommun. Detta handlar främst om att det kan vara en känslig fråga för respondenterna eftersom deras svar representerar skolan.

4 Resultat

I avsnittet redovisas alla frågor och svar från de 47 respondenterna. Därefter presenteras även korstabeller som visar likheter och skillnader i respondenternas erfarenheter och svar. De första fyra frågorna är bakgrundsfrågor och resterande frågor är innehållsfrågor.

4.1 Resultatbeskrivning

Den första frågan i undersökning var en identifikationsfråga. Här hade respondenterna möjlighet att svara man, kvinna eller annat.

Tabell 1. Kön

	N
Man	29
Kvinna	18
Annat	-
Svar saknas	-
Total svarsfrekvens	47

Note: N = Antal respondenter

Tabell 1 visar att det är fler män än kvinnor i studien och att ingen har valt svarsalternativet ”annat”. 29 män och 18 kvinnor deltog vilket också betyder att det är en blandning av bägge kön i undersökningen. Inga svar saknas, det vill säga att ingen respondent har valt att inte svara på frågan.

Tabell 2 redogör antal behöriga och obehöriga lärare. Vi kan också se att två personer jobbar som idrottslärare men studerar för att bli behöriga i ämnet.

Tabell 2. Lärarbehörighet

	N
Ja	43
Nej	2
Snart, jag är under utbildning	2
Svar saknas	-
Total svarsfrekvens	47

Note: N = Antal respondenter

Enligt tabell 2 framgår att det är mer än 90 procent av alla respondenter som är behöriga lärare. Det är en tydlig skillnad i antal behöriga i jämförelse med obehöriga lärare.

Frågan som rör respondenternas arbetslivserfarenhet som idrottslärare (fråga 3 i enkäten) visade att 14 personer har noll till fem års arbetslivserfarenhet, vilket utgör den största gruppen i undersökningen. Sju personer har arbetat sex till tio år medan tretton personer har 11 till 15 års arbetslivserfarenhet och utgör den näst största gruppen. 16 till 20 års arbetslivserfarenhet är den minsta gruppen med fyra personer medan den tredje största gruppen, totalt nio personer, har arbetat 20 år eller mer. Inga svar saknades på denna fråga och det innebär en svarsfrekvens på 100 procent. Resultaten visar att mer än en fjärdedel av alla respondenter i undersökningen har noll till fem års arbetslivserfarenhet. Om vi i åtanke har denna grupp och tittar närmare på respondenterna som har elva till femton års arbetslivserfarenhet utgör dessa två grupper tillsammans mer än hälften av alla respondenter

som medverkat. Ingen respondent har hoppat över frågan vilket ger en svarsfrekvens på 100 procent.

Vid vilket lärosäte individerna studerat (fråga 4 i enkäten) visade resultaten att nästan hälften av alla respondenter utbildat sig i Göteborg. Frågan var öppen och gav utrymme för att skriva in andra lärosäten än de som författaren nämnt. Två personer utbildat sig i Falun, en i Kristianstad och den sista personen i Kalmar. Sex personer har valt att inte uttala sig var de har utbildat sig. Tre fjärdedelar av alla respondenter har svarat på denna fråga och enbart ett fåtal personer har inte valt att uttala sig (totalt 12 procent).

Tabell 3 rör tre frågor med samma variabler: om respondenterna har haft erfarenheter av att religiösa aspekter har påverkat deras idrottsundervisning och dess utformning, om respondenterna har diskuterat utmaningarna som kan ske mellan elevers religiositet och ämnet Idrott och hälsa med kollegiet eller skolan och om lärarna tycks kunna bemästra eventuella religiösa utmaningar som tycks skapa svårigheter eller utmaningar i deras idrottsundervisning.

Tabell 3. Respondenternas erfarenheter och syn på religiösa utmaningar i undervisningen i Idrott och hälsa. N=47

Instämmer	Erfarenheter av religiösa aspekter i undervisningen	Diskuterar religiösa utmaningar i undervisningen	Anser sig kunna bemästra religiösa utmaningar
Helt	5	15	20
I hög grad	7	5	13
Delvis	9	8	9
I låg grad	21	15	3
Inte alls	4	4	-
Vill inte svara	1	-	2
Summa	47	47	47

Nästan hälften av alla deltagande i studien anser att religiösa aspekter påverkar undervisningen i låg grad, vilket tyder på att elevers religiositet kan bemästras av väldigt många lärare som deltagit. Om vi slår ihop personerna som instämmer i låg grad och instämmer inte alls innebär det att majoriteten av alla medverkande inte anser att elevers religiositet påverkar idrottsundervisningen. Mer specifikt att elevers religiositet inte är ett hinder för att delta eller att elevers religiositet är ett problem vid utformning av undervisningen. Vidare visar resultaten att lärarna har diskuterat religiösa utmaningar med kollegiet men också att lärarna inte har diskuterat religion i relation till idrottsundervisning och dess utformning. Det kan givetvis bero på många saker, som exempelvis var skolan ligger, skolans inriktningar, om läraren i fråga inte tycks kunna bemästra sådana utmaningar och/eller om det finns en eller flera idrottslärare på skolan. Det är en utmaning att diskutera om idrottsläraren är ensam på skolan och därför kan svaren påverka frågan beroende på skolans omständigheter eller förutsättningar. Det vi också kan läsa av är att fler personer i studien har diskuterat religiösa frågor med andra kollegor. Dock är det åtta individer som instämmer delvis vilket kan ha en förklaring som exempelvis religionen i fråga, om läraren jobbat tillsammans med en kollega men nu är ensam idrottslärare på skolan eller att det är väldigt individuellt från elev till elev etc. Slutligen kan vi konstatera att lärarna inte är enade i denna fråga och att det givetvis kan finnas olika skäl till detta. Dock har ingen valt att inte svara på frågan vilket tyder på att majoriteten av alla svarande har mer eller mindre diskuterat elevers religiositet i relation till sin idrottsundervisning. Den sista frågan i samma tabell visar att svaren skiljer sig åt. Nästan tre fjärdedelar av alla som har svarat anser att man kan mer eller mindre bemästra sådana utmaningar. Nio personer instämmer delvis vilket kan förklaras

som både ja och nej. Det kan förklaras av att religionen i fråga kan spela roll eller att dessa nio lärare ibland kunnat bemästra sådana utmaningar och att det ibland varit svårare. Dock visar tabellen tydliga siffror att en klar majoritet av alla idrottslärare som medverkat i undersökningen kan bemästra både elevers religiositet men också kunna utforma sin undervisning som inkluderar alla individer.

Vilken religion som tycks skapa flest utmaningar i ämnet redovisas i tabell 4. Vi kan se att tabellen nedan visar tydliga implikationer på att islam är den religion som idrottslärarna anser ger flest utmaningar i ämnet. Några personer har inte valt att uttala sig och det är givetvis öppet för tolkning till varför de har valt att inte svara. Bortsett av att det är väldigt individuellt, kan det exempelvis handla om att vissa respondenter anser att ämnet är känsligt eller att peka ut en enstaka religion är förolämpande. Det kan dock också bero på att vissa respondenter inte känner sig kapabla att bemästra religiösa utmaningar i sin undervisning (se tabell 3). Det i sin tur kan tyda på att det är komplicerat att prata om ämnet, vilket kan ge ett utslag att inte uttala sig alls.

Tabell 4. Vilken religion tycks skapa flest utmaningar

	N
Islam	39
Kristendom	2
Judendom	2
Jehovas vittnen	1
Buddism	0
Hinduism	0
Vill inte svara	7
Svar saknas	-
Total svarsfrekvens	51

Note: N = Totalt valda alternativ är 51 och det beror på att respondenterna kunnat välja fler än ett alternativ.

Tabell 5 redogör vilka moment i kursen som kan skapa utmaningar utifrån religiösa faktorer.

Tabell 5. Moment som skapar flest utmaningar	
	N
Simning	37
RRD (Rytm, Rörelse och Dans)	11
Bollspel	3
Friluftsliv	2
Gymnastik/redskap	1
HLR & LABC	1
Ergonomi	0
Teoretiska moment	0
Vill inte svara	3
Svar saknas	-
Total svarsfrekvens	58

Note: N = Totalt valda alternativ är 58 och det beror på att respondenterna kunnat välja fler än ett alternativ.

Enligt tabell 5 är det simningsmomentet som sticker ut mest och det även simningen som ger idrottslärarna flest utmaningar när det gäller religion, rättare sagt elevers religiositet. Nästan alla 47 respondenter har valt momentet simning och vi kan se att just simningen är idrottslärarnas största utmaning för att kunna inkludera alla elever i undervisningen. Det kan möjligtvis bero på att vissa religioner inte tillåter bar kropp men också att inte vistas (halv)naken bland andra människor. Samma utmaningar, när det gäller kroppskontakt, kan ske under momentet HLR (hjärt- lungräddning) samt LABC (livsfarligt läge, andning, blödning, chock) och därför kan det finnas utslag även i detta moment. RRD (rytm, rörelse och dans) är det andra momentet som sticker ut: kroppskontakt, musik eller typ av dans kan vara några av exemplen som kan påverka att ämnets innehåll och elevers religiositet kan utmanas.

Tabell 6 redogör hur idrottslärarna löser religiösa utmaningar i sin undervisning. Det framkommer tydligt att väldigt många lärare pratar med eleven i fråga när det uppkommer situationer som tycks skapa problem, både när det gäller eleven i fråga men också för undervisningen. Vi kan också se att lärarna löser utmaningarna själva, vilket kan innebära att lärarna tar tag i det uppkomna problemet genom att prata med eleven i fråga. Att lösa utmaningarna själv kan också betyda att respondenterna pratar med kollegiet och tar upp diskussionen i grupp. Att en person har svarat att sådana utmaningar inte existerar i hans undervisning, kan möjligtvis tolkas som att någon av dessa sju personer som inte velat uttala sig om någon specifik religion (se tabell 4) faktiskt inte tycker att det inte är något problem eller någon utmaning med elevers religiositet i samband med idrottsundervisningen och dess utformning.

Tabell 6. Respondenternas lösningsmetoder

	N
Pratar med eleven i fråga	34
Jag löser utmaningarna själv	17
Pratar med kollegiet	17
Pratar med skolledningen	8
Pratar med elevens föräldrar	7
Sådana utmaningar existerar inte	1
Vill inte svara	1
Svar saknas	-
Total svarsfrekvens	85

Note: N = Totalt valda alternativ är 85 och det beror på att respondenterna kunnat välja fler än ett alternativ.

Om lärarna tar religiösa faktorer i beaktande vid utformning av sin idrottsundervisning och om föräldrarna har haft synpunkter på deras undervisningsutformning redovisas i tabell 7. Det var en person som inte valt att uttala sig och det innebär att denne person utgör två procent av den totala svarsfrekvensen. I tabellen kan vi tydligt se att idrottslärarna i undersökningen tar hänsyn till elevers religiositet när de utformar sin undervisning. Det handlar mer specifikt om 37 personer (mer än tre fjärdedelar) som tycker att elevers religion är något som bör reflekteras över när utformningen av undervisningen sker. Enbart nio personer (mindre än en fjärdedel) tar inte hänsyn till religiösa faktorer när de skall utforma sin undersökning. Enligt tabellen framkommer det tydligt att idrottslärarna i gymnasieskolan i Göteborg inte har erfarenheter av att elevers föräldrar har haft synpunkter på deras undervisning eller dess utformning. Enbart en person svarade att föräldrarna påverkade i hög grad. Givetvis är detta också tolkningsbart eftersom faktorer så som skolans omständigheter, området eller läraren själv kan påverka föräldrarnas handlande att agera.

Tabell 7. Respondenternas beaktande av religiösa faktorer vid utformning av undervisningen och om de har erfarenheter av att föräldrarna har haft synpunkter på undervisningen. N=47

Utsträckning	Religiösa faktorer tas i beaktande	Föräldrar påverkar undervisningen
Ja, i hög grad	12	1
Ja, i viss mån	25	12
Nej, inte alls	9	34
Vill inte svara	1	-
Summa	47	47

Tabell 8 redovisar den sista frågan i undersökningen och den rör vilken stadsdel idrottsläraren jobbar i. Mer än hälften av alla respondenter arbetar i centrum medan övriga stadsdelar är mer eller mindre jämnt fördelade. En logisk orsak till att det är fler respondenter i centrum jämfört med övriga stadsdelar är på grund av att många gymnasieskolor ligger i centrum.

Tabell 8. Stadsdel i Göteborgs kommun

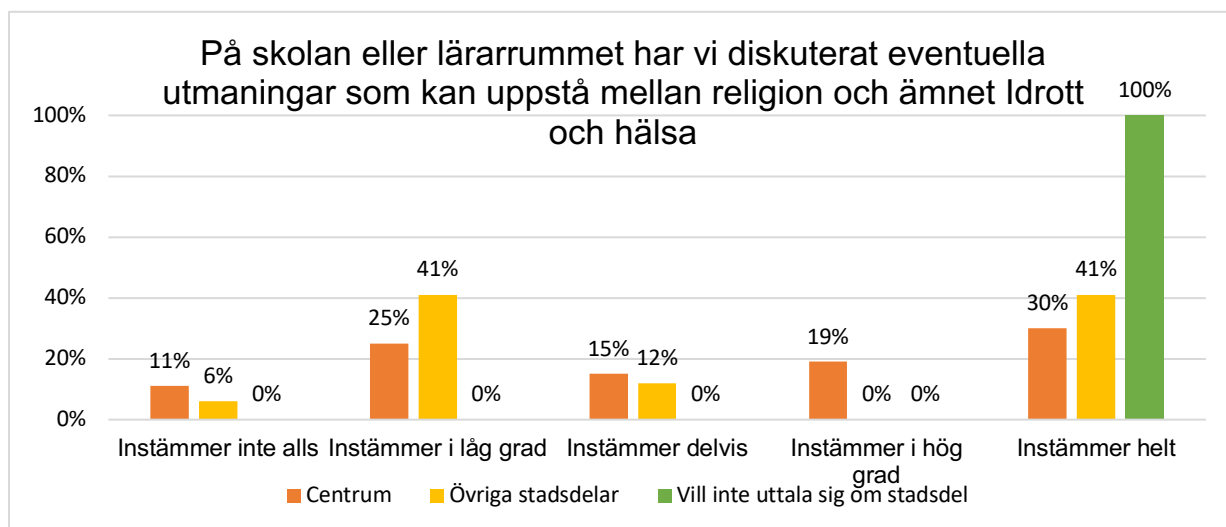
	N
Centrum	27
Majorna-Linné	5
Angered	4
Askim-Frölunda-Högsbo	4
Västra Hisingen	2
Östra Göteborg	2
Vill inte svara	3
Total svarsfrekvens	47

Note: N = Antal respondenter

4.2 Resultatanalys

Efter att frekvenstabellerna har presenterats följer nu korstabeller som rör aspekter som sticker ut från resultatet. Figurerna redovisas i detta avsnitt och berör studiens syfte och frågeställningar. Författaren vill uppmana läsaren att iaktta försiktighet vid tolkning av nedanstående figurer eftersom kategorierna inte innehåller lika många respondenter: exempelvis är det fler personer från centrum, vilket innebär att kategorin ”övriga stadsdelar” inte innehåller lika många respondenter. Det innebär med andra ord att procentsiffran kan vara lägre i kategorin ”övriga stadsdelar” men fortfarande visa på skillnader i svarsalternativen. Författaren vill även påpeka figur 1 och 2 (se Figur 1 och 2) att en av staplarna är hundra procentiga. Det handlar om tre respondenter som inte velat uttala sig om stadsdel som har instämt på svarsalternativet ”instämmer helt”.

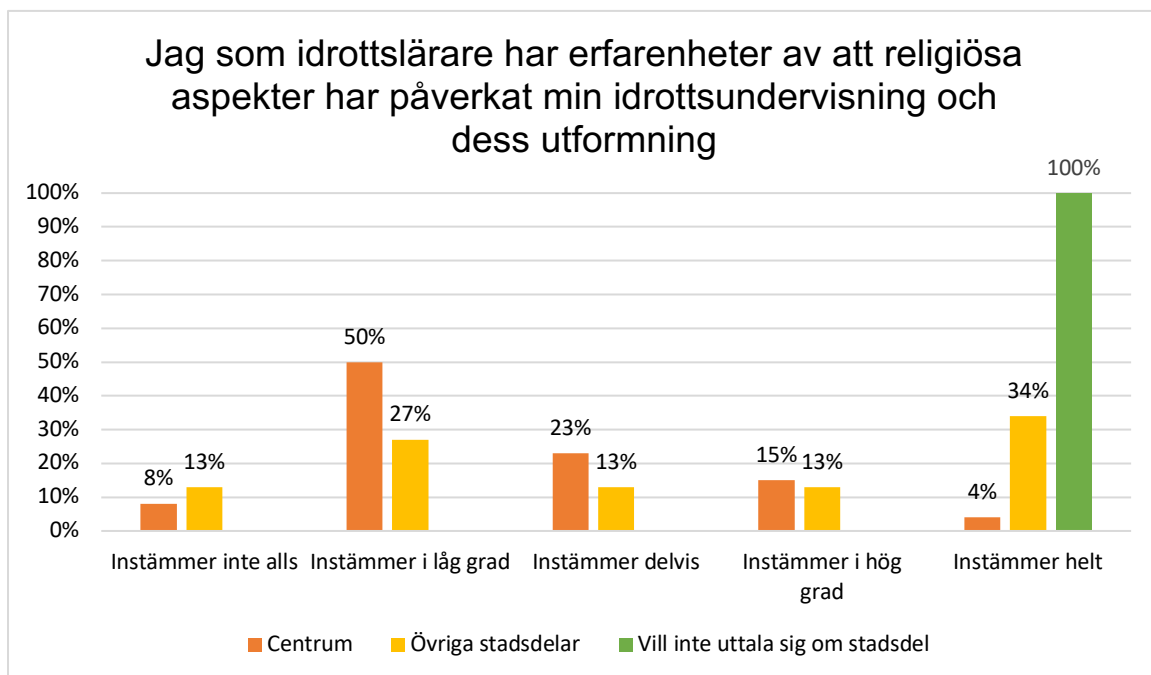
Figur 1 visar fördelningen av lärarnas svar som behandlar frågan om lärarna har diskuterat utmaningarna som kan uppstå mellan elevers religiositet och idrottsundervisningen. Svaren baseras både på män samt kvinnor och fokus ligger på att titta närmare på Göteborgs centrum gentemot övriga stadsdelar.

Figur 1. Fördelning av centrum gentemot övriga stadsdelar i Göteborg (n= 47)

Figur 1 redogör både på skillnader och likheter i frågan om diskussion kring religion och idrottsundervisning sker. Närmare hälften av personerna från övriga stadsdelar har diskuterat eventuella utmaningar som kan uppstå medan mer än en fjärdedel av centrum också instämmer på samma svarsalternativ. Stadsdelarna runt omkring centrum anser dock också att diskussionen kring religion och ämnet inte har diskuterats mycket, vilket också gäller för centrum. Det finns även respondenter som instämt delvis – vilket givetvis är öppet för tolkning. Orsakerna kan bland annat handla om att läraren är ensam idrottslärare på skolan, att läraren inte stött på inte stött på sådana utmaningar för att behöva diskutera åtgärder med andra eller att personen är nyexaminerad. Väldigt få personer instämmer inte alls på att diskussionen har skett, vilket visar på att lärarna (mer eller mindre) har diskuterat elevers religiositet i samband med sin idrottsundervisning.

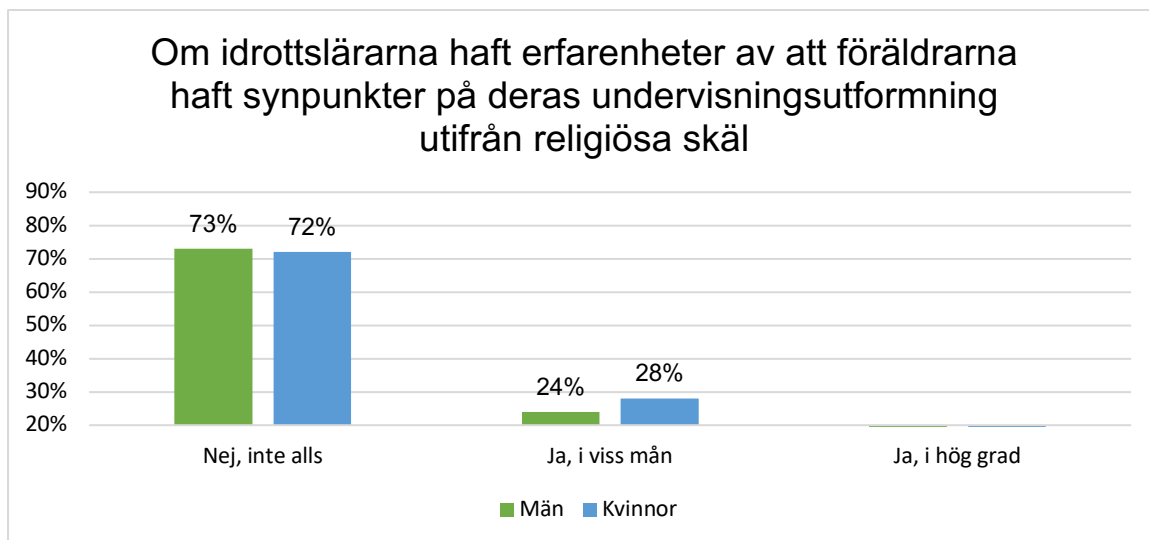
I samband med figur 2 vill författaren påpeka att tre personer inte har svarat på ovanstående fråga. Enligt figuren kan vi se att idrottslärarna i centrum inte påverkas av religiösa aspekter som i övriga stadsdelar. Hälften av alla personer i centrum instämmer i låg grad medan personer runt omkring centrum mer eller mindre har erfarenheter av att religiösa aspekter har påverkat deras undervisning. Tolkning av staplarna kan göras på olika sätt, dock skall vi ha i åtanke skolornas geografiska plats i de övriga stadsdelarna. Det som tydligt framkommer i figuren är att nästan hälften av alla lärare i övriga stadsdelar påverkats i hög grad eller helt och hållet. Sätter vi dessa siffror i kontext med centrum's ”instämmer i låg grad” kan vi se att det skiljer sig väsentligt mellan centrum och övriga stadsdelar.

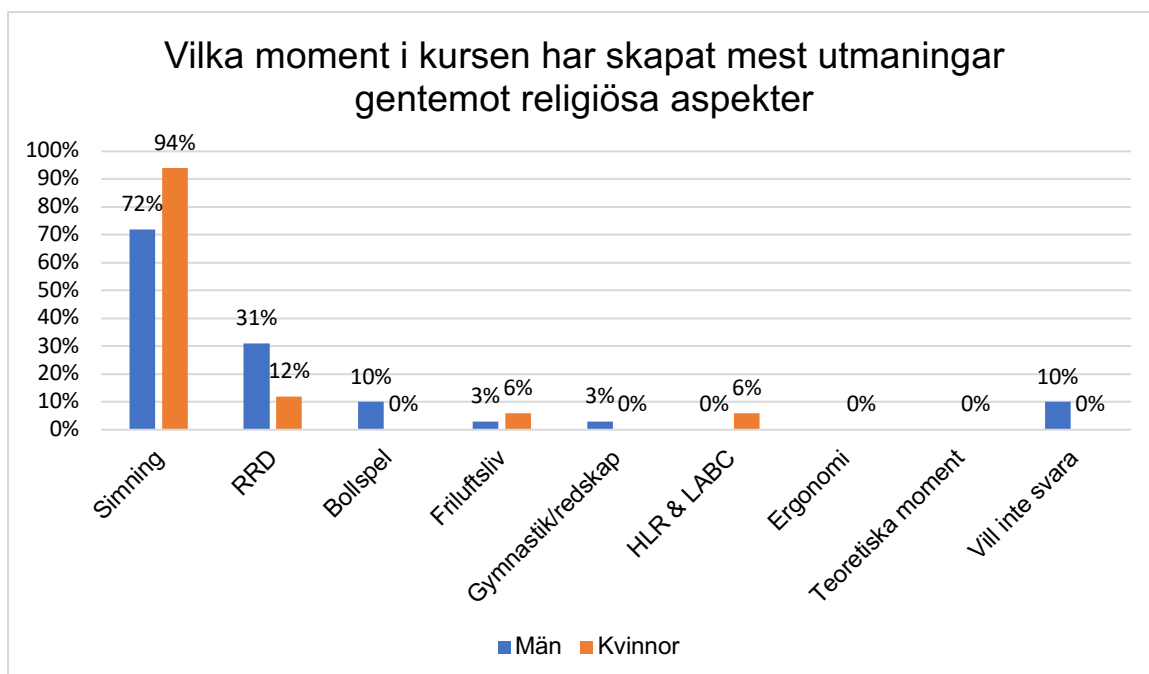
Figur 2. Fördelning av centrum gentemot övriga stadsdelar i Göteborg (n= 44)

Figur 3 behandlar frågan om föräldrarna har åsikter/synpunkter kring lärarnas idrottsundervisning och dess utformning. Även om det är män och kvinnor som jämförs i nedanstående figur, kan vi se att en klar majoritet av båda könen inte instämmer att föräldrarna haft synpunkter på deras undervisning. Förvisso är det fler kvinnor än män som har kommit i kontakt med att föräldrarna haft åsikter om idrottsundervisningen. Dock är det, både procentuellt och antalsmässigt, en avsevärd skillnad.

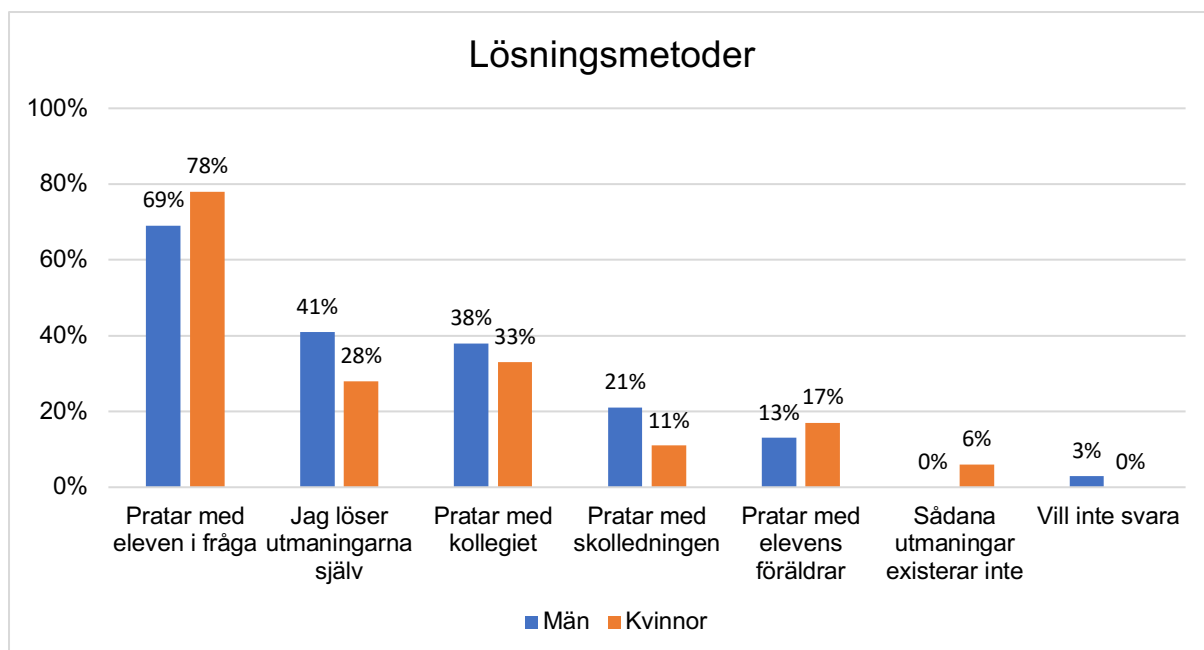

Figur 3. Antalet män respektive kvinnor (n= 47)

Figur 4. Antalet män respektive kvinnor (n=47)

Figur 4 visar de moment i kursen Idrott och hälsa som skapar flest utmaningar gentemot religiösa aspekter. Att svarsfrekvensen överstiger 100 procent är på grund av att respondenterna kunnat kryssa i max tre alternativ. HLR står för hjärt-lungräddning och LABC står för livsfarligt läge, andning, blödning och chock. RRD är en förkortning för rytm, rörelse och dans. Den övervägande delen av alla män och kvinnor i studien anser att simning är det moment som skapar flest utmaningar för undervisningen. Majoriteten av alla personer som deltagit i undersökningen anser att simningen är mest problematisk men också RRD. Det är inte markant fler män som valt just RRD som en utmaning, dock visar figuren att kvinnorna inte anser att rytm, rörelse och dans är en lika stor utmaning som för männen.

Figur 5. Antalet män respektive kvinnor (n=47)

Den sista figuren, figur 5, redovisar på vilket sätt idrottslärarna löser utmaningarna när religiösa faktorer tycks påverka idrottslärarens undervisning. Det framgår tydligt att både män och kvinnor arbetar väldigt lika när det gäller problemhantering. Som tidigare påpekats bör alla procentuella siffror tolkas med försiktighet och svaren skiljer inte könen åt något väsentligt vid detta resultat. Både män och kvinnor hanterar religiösa utmaningar på mer eller mindre samma sätt. Inget svarsalternativ sticker ut lika mycket som att hantera utmaningarna med hjälp av eleven i fråga. Det är endast ett fåtal kvinnor som inte har stött på religiösa utmaningar i sin undervisning och det kan givetvis bero på olika saker som exempelvis i vilken stadsdel dessa lärare jobbar i.

5 Diskussion

I detta avsnitt analyseras metod- och resultatdiskussion med hjälp av relevant litteratur. Därefter redovisas slutsatser och implikationer av studiens innehåll.

5.1 Metoddiskussion

Författaren har haft en utmaning gällande antal svarsalternativ per fråga. Det är viktigt att inte begränsa respondenternas möjlighet till att svara, enligt Barmark och Djurfeldt (2015). Majoriteten av frågorna hade minst fyra svarsalternativ, det var enbart tre frågor som innehöll tre svarsalternativ. Den första handlar om kön, andra om respondenten är utbildad idrottslärare och den sista skedde av rent misstag. Mer specifikt handlar det om att svarsalternativet ”instämmer inte alls” inte existerar på fråga åtta som efterfrågar om läraren kan bemästra religiösa utmaningar i sin idrottsundervisning. Jag är medveten om misstaget men givetvis går det diskutera slutresultatet av detta utfall eftersom det var tydliga skillnader i svaren och nästan hälften av alla respondenter anser att de kan bemästra religiösa aspekter som tycks skapa svårigheter i deras undervisning. Det är förvisso en nackdel att ha för många svarsalternativ per fråga (Barmark & Djurfeldt, 2015). Författaren är givetvis medveten denna aspekt, dock krävde vissa frågor i undersökningen fler svarsalternativ för att respondenterna hade kunnat svara på ett korrekt sätt. Vidare innehöll enkätundersökningen öppna svar. Syftet med att ta med öppna svar i undersökningen var att inte begränsa respondenterna att svara.

Även om författaren gjort en pilotstudie hade det kunnat uppstå svarsalternativ som saknades. Därför gavs möjligheter till respondenterna att själva skriva ned ett svar som är relevant för frågan, vilket i sin tur också gav effekt eftersom vissa respondenter valde att uttrycka sig genom att skriva ned svaren. Frågorna innehåller istället svarsalternativet ”vill inte svara”, som finns på många frågor. Syftet med detta svarsalternativ är att inte göra alla frågor obligatoriska eftersom det indirekt blir en obligatorisk undersökning som inte är frivillig. Istället korrigerades detta, tack vare pilotstudien, genom att inte göra frågorna obligatoriska och varje fråga hade svarsalternativet ”vill inte svara”. Det i sin innebär att det gav författaren en utmaning: att ha med detta svarsalternativ innebär att respondenterna erbjuds att medverka i enkäten men inte svara på vissa specifika frågor. Resultatet är inte lika specifikt eftersom vissa respondenter valt att inte uttala sig på vissa frågor.

5.1.1 Pilotstudie, bortfall och urval

Pilotstudien genomfördes strax innan enkäten skickades ut till gymnasielärarna i Göteborg. Enkätfrågorna prövades med hjälp av grundskolelärare, kollegor som studerar till gymnasielärare och en person som jobbar som idrottslärare i gymnasiet. En pilotstudie ska inte genomföras av en person från vald population, enligt Bryman (2018). Svaret från gymnasieläraren som undervisar i idrott, som genomförde pilotstudien, fick tas bort. Författaren kunde säkerhetsställa att det var denne persons svar eftersom enkäten aldrig skickades ut och personen blev tillfrågad om det var han som hade svarat. Det innebär i sin tur att det är ett misstag i studien eftersom jag har fått ett svar mindre i undersökningen. Dock handlar det enbart om en persons svar och det hade slutligen inte påverkat helheten eftersom resultatet visade på stora skillnader i respondenternas svar. En styrka i pilotstudien är dock att en klar majoritet som genomförde pilotstudien var individer som jobbar inom låg-, mellan- och högstadiet. Det är i sin tur en jämförbar population med studiens urval, något som är viktigt för pilotstudiens säkerhetsställande (Bryman, 2018).

Att prata om eventuellt bortfall i studien är en utmaning och möjligtvis en av de största svagheter i studien. Det har varit svårt att få reda på hur många anställda idrottslärare det finns i gymnasieskolorna runt om i Göteborg. För att kunna få reda på detta har författaren gjort följande:

1. Kontaktat alla rektorer i alla gymnasieskolor i Göteborg
2. Tittat på alla gymnasieskolors hemsidor för att finna information
3. Kontaktat Göteborgs Stad och frågat hur många anställda idrottslärare de har i kommunen (se bilaga 5)
4. Frågat de skolor som inte velat medverka hur många anställda idrottslärare de har på respektive skola

Rektorerna i Göteborgs har kontaktats antingen via mail eller telefon. På alla skolors hemsidor står det dock inte antal idrottslärare per skola. Av totalt 55 gymnasieskolor hade 29 skolor antal idrottslärare. Det i sin tur innebär att 41 idrottslärare kunde identifierats utifrån skolornas hemsidor. Författaren ställer sig dock kritisk till det mail som personen från Göteborgs Stad skickat tillbaka. Enligt denne är det 23 personer som är anställda varav två av dessa lärare är tjänstlediga. Siffran som mottagits från Göteborgs Stad verkar väldigt liten och svår att tro på med tanke på att det är totalt 51 skolor i Göteborg som har räknats med. Slutligen hade ett tre skolor skickat tillbaka mail där de skrivit att de inte velat medverka. För att kunna räkna ut bortfallet tillfrågades dessa rektorer hur många idrottslärare som är anställda per respektive skola. Dessvärre valde alla dessa rektorer inte att svara på min fråga.

När det gäller valet av urval, i mitt fall snöbollsurval, finns det givetvis risker och svagheter med metoden. Den största risken handlar möjligtvis om att snöbollsurval inte garanterar att respondenterna nås (Hassmén & Hassmén, 2008; Bryman, 2018). I vissa fall kan snöbollsurval vara bättre för en kvalitativ studie, enligt Bryman (2018). Dock behöver inte det betyda att ett snöbollsurval inte kan appliceras på en kvantitativ forskningsstudie: allt beror på vad som är det bästa tillvägagångssättet (Bryman, 2018). Styrkan är dock att en fil med alla gymnasieskolors mail fanns tillgängligt. Dessutom kunde författaren identifiera antal skolor och räkna upp de för att veta hur många skolor det finns i Göteborg. Inte nog med det, att expeditionen eller rektorn skickar vidare mitt mail till idrottslärarna på skolan innebär att idrottslärarna har fått ett mail av en bekant person vilket leder till att det blir lättare att övertyga respondenterna att medverka i undersökningen, menar Denscombe (2016).

5.1.2 Validitet och reliabilitet

Ett av pilotstudiens syften var att tillgodose och öka validiteten i studien. Då enkätfrågorna konstruerades på ett sätt som ansågs vara lämplig för alla respondenter i undersökningen, fanns det fortfarande risk att några frågor var tolkningsbara. Rättare sagt fanns det risk att frågorna tolkas på olika sätt. För att öka validiteten i studien formulerades enkätfrågorna utifrån vad litteraturen säger i förhållande till studiens syfte och frågeställningar. Det innebär att författaren har sett över att det som faktiskt skall mätas – mäts. Studiens styrka är även att den höga svarsfrekvensen: det var inte många respondenter som valde att hoppa över och därmed inte besvara frågorna. En svaghet med studien är att inget statistiskt signifikantstest har gjorts. Författaren är givetvis medveten om denna aspekt men på grund av tidsbrist och begränsad kunskap om programmet SPSS, kunde inte något sådant genomföras. Istället valdes att lägga fokus på att säkerhetsställa alla siffror, tabeller och resultat på ett korrekt och trovärdigt sätt för att öka studiens validitet. En annan risk i undersökningen är hur tolkningar av frågorna har skett. Respondenterna kan själva ha varit religiösa eller erfarit en situation – något som kunnat vinkla deras svar på ett sätt som inte besvarar studiens syfte och frågeställningar. Validiteten kan också ifrågasättas om man ser över respondenternas religiositet. Eftersom författaren inte frågat respondenterna om de är troende och i så fall vilken religion de tillhör, kan det innebära att majoriteten av alla medverkande i studien kan exempelvis varit kristna. Studiens resultat kan då ha påverkats av respondenternas religiositet. När det gäller reliabiliteten kan den ifrågasättas genom att ifrågasätta varför det enbart var 13 frågor eller att vissa av frågorna inte sammanfördes i någon typ av index, ett summationsindex där svaren poängsätts och antalet poäng summeras. Dock var det ett aktivt val att begränsa antalet frågor för att kunna besvara studiens syfte samt frågeställningar och samtidigt konstruera frågor utefter litteraturen. Då det är en mer förklarande studie med fokus på diskussion, bestämdes det att begränsa frågorna för att föra diskussioner om tydliga, väsentliga och specifika resultat.

5.2 Resultatdiskussion

Efter att metoddiskussionen presenterats och analyserats följer nu resultatdiskussion där studiens viktigaste resultat sätts i ett större sammanhang. Avsnittet sätts i relation till tidigare forskning.

Studiens resultat talar klarspråk. Vi lever i ett mångkulturellt samhälle där olika religioner möts i en och samma arena. Gymnasielärarna, som undervisar i ämnet Idrott och hälsa, diskuterar religionsfrågor i olika former, något som stärker Skolverkets (2011) riktlinjer. Skolverket (2011) skriver bland annat att varje individ skall visa respekt gentemot den andre, oavsett vilken religion det handlar om. För att kunna behärska respekten gentemot varandra

sker diskussioner mellan lärare. På så sätt kan varje individuell lärare bemöta elevens religiositet på bästa lämpliga sätt. Det skiljer inte mycket mellan Göteborgs centrum och övriga stadsdelar när det gäller diskussion gällande elevers religiositet. För det första kan det handla om att mångkultur inte är något nytt, som Gerle (2000) påpekar. Många gymnasieskolor ligger i centrum, vilket innebär att elever med olika bakgrunder möts i en och samma skola i centrum. Utifrån figur 1 (se figur 1) kan vi tolka resultatet att alla medverkande stadsdelar diskuterat religiösa aspekter i samband med idrottsundervisningen. Mångkulturalismen sker enbart inte i en och samma stadsdel. Den är utsträckt över hela Göteborg, en aspekt som stärks av Otterbeck (2000) genom att belysa att Sverige är ett pluralistiskt samhälle som består av medborgare som skiljer sig från svensk religion, etik och de svenska kulturtraditionerna. För att kunna hålla ihop dessa två dimensioner i skolarenorna diskuterar lärarna religiösa frågor, vilket stärker Skolverkets (2012) direktiv: det visar på medmännisklighet, religionsfrihet och respekt. För att kunna bemöta elevens religiositet, gäller det att lärarna finner kompromisser som kan utnyttas i gemensamma mål, en viktig aspekt stärker som stärker Otterbecks (2000) påstående. En aspekt som resultaten också visar är lärarnas medmännisklighet genom att försöka inkludera varje individ i sin idrottsundervisning. Religionsfriheten kan tolkas på så sätt att lärarna accepterar elevens religion och försöker därmed, genom diskussion med andra kollegor, komma fram till en lösning som gynnar båda parter. Respekt har också att göra med religionsfrihet: lärarna respekterar elevens religiositet och därför sker diskussionen hur en utmaning kan lösas på ett sätt som gynnar parterna. Likabehandling är en term som Skolverket (2011) påpekar, något som också är tydligt i studiens resultat.

Vi har också kunnat se att religiösa aspekter påverkar idrottsundervisningen mer i stadsdelarna utanför centrum. Det kan givetvis kopplas till att fler människor, med utländsk bakgrund, bor och försörjer sig i förorterna: Angered och Hisingen för att nämna några. Det västerländska levnadssättet är inte lika tydligt bortom stadskärnan. En logisk förklaring till detta är att många människor med utländsk bakgrund utgör en majoritet i vissa specifika stadsdelar. En annan orsak kan handla om att minoriteter i Göteborg tar med sig samhällsstrukturerna från sitt hemland för att bevara sin identitet och sitt levnadssätt, vilket stärks av Lenneis och Pfister (2017). Islam är enligt studien den religion som tycks skapa mest utmaningar för idrottslärarna. För att lyfta ett exempel samverkar inte islam med det västerländska levnadssättet. Givetvis handlar det också om situation och problem. Att religiösa aspekter har påverkat idrottsundervisningen kan ses som en viss form av oro från muslimernas sida. När olika faktorer går emot religionen, skapas oro och otrygghet – vilket också påpekas av Haag och Risenfors (2007). Muslimer måste ständigt balansera mellan religionen och idrottsundervisningen eftersom dessa två faktorer inte går hand i hand i vissa moment. Detta menar Lenneis och Pfister (2017) att det gör spänningar och utmaningar för både muslimerna och idrottslärarna. Simning är för lärarna, av båda kön, det moment i ämnet som skapar mest utmaningar. Muslimernas problematik vid simning är att flickor inte skall visa sig i bar kropp och för pojkarna gäller det att inte blandas med det andra könet (Samuelsson, 1999; Otterbeck, 2000). Momentet kan i sig också skapa allt för utmanande situation eftersom både muslimska flickor och pojkar befinner sig nästan nakna i ett och samma utrymme. Detta stärks av Otterbeck (2000) som belyser att motsatta kön enligt islam måste vara skilda. En indirekt utmaning för idrottsläraren handlar om att kunna inkludera alla elever och samtidigt nå kursmålen. Att som idrottslärare kunna balansera mellan respekt gentemot muslimer och uppfylla kursmålen kan givetvis skapa utmaningar. Det är dock inte bara simningen som gett utslag i studien. Dansen (även kallat RRD) utgör flera utmaningar för idrottslärarna. Orsaken till detta, som också Larsson (2007) förklarar, handlar om att vissa muslimer inte tillåter kroppskontakt med andra individer. RRD-momentet kan vara sexuellt

förknippat vilket inte är tillåtet inom islam när det handlar om motsatta kön i ett och samma utrymme.

Bollspel, HLR och LABC samt gymnastik/redskap är också ett moment som förknippas med kroppskontakt. Just kroppskontakten kan vara väldigt problematisk eftersom Idrott och hälsa är ett praktiskt ämne, vilket i sin tur utgör utmaningar för idrottsläraren. Kristendomen, som i studien också visade sig skapa utmaningar för idrottsläraren, kan ha med hur kristna människor tolkar specifika moment. Adolfsson (2016, 25 april) påpekar att yoga i undervisningen kan vara problematisk. Det handlar snarare om hur idrottsläraren väljer att konstruera momentet yoga: tydliga riktlinjer vad klassen skall göra, vilket centralt innehåll undervisningen fokuserar på och vilka mål som skall uppnås genom momentet yoga. Yoga kan ses som en del av en annan religion, vilket kan skapa religiösa utmaningar trots att det exempelvis kan handla om mental träning eller balans- och rörelseträning. Vidare är det väldigt intressant att titta närmare på om föräldrarna har haft synpunkter på idrottsundervisningen och lärarnas undervisningsutformning utifrån religiösa aspekter. Enligt Otterbeck (2000), Lenneis och Pfister (2017), Samuelsson (1999) samt Stride och Flintoff (2016) kan föräldrarna reagera på idrottsundervisningen överlag. Resultaten tyder på att föräldrarna mer eller mindre låter bli att påverka eller ha synpunkter på idrottsundervisningen. De ovan nämnda författarna behandlar grundskoleelever i relation till religionen och idrottsundervisningen men i denna studie behandlas gymnasieelever som är något äldre och kan samtidigt göra egna aktiva val. Idrottslärarna arbetar med gymnasieelever som agerar på ett mer vuxet sätt i relation till grundskoleeleverna. Med andra ord kan eleven i gymnasiet själv berätta vilka utmaningar hen ställs inför utan att föräldrarna skall behöva agera. Det innebär i sin tur att läraren, tillsammans med eleven i fråga, kan hitta lösningar på det specifika problemet genom kommunikation och samtidigt uppfyller läraren Skolverkets (2011) regler att alla elever skall inkluderas i undervisningen.

Både manliga och kvinnliga idrottslärare hanterar utmaningarna på mer eller mindre liknande sätt. Att prata med eleven i fråga och samtidigt kunna diskutera den uppkomna situationen, är den vanligaste lösningsidén enligt studien. Det kan givetvis ha att göra med att eleverna är vuxna och att det samtidigt går att föra ett vuxet samtal hur man skall gå tillväga för att bemästra den existerande utmaningen. Påståendet stärks av Otterbeck (2000) som belyser att mycket handlar om att läraren och eleven i fråga lyssnar på varandra och samtidigt kommer fram till ett gemensamt mål som passar båda parter. Otterbecks (2000) påstående och studiens resultat är därmed en lösning på Haag och Risenfors (2007) problem på att inte veta hur läraren kan bemästra elevens religiositet gentemot idrottsundervisningen. Att lärarna löser utmaningarna själva har också att göra med att läraren väljer att prata med eleven eller kollegiet. Lika viktigt som det är att prata med eleven gäller det att kunna diskutera med andra lärare eller skolledningen om sådana situationer. Att kunna kompromissa med både eleverna och övriga lärarkollegor är en förutsättning för att hantera utmaningarna, vilket också förklaras av Otterbeck (2000). Enligt Benn och Pfister (2013) är en rekommendation att ha en stark relation med eleven och elevens föräldrar för att kunna bemöta önskemål och samtidigt komma fram till ett gemensamt mål. I studien framkommer det tydligt att väldigt många idrottslärare i Göteborg använder just kommunikationen som ett verktyg för att kunna lösa utmaningarna.

5.3 Slutsatser och implikationer

Studien har fokuserat på att undersöka om idrottslärare på gymnasiet i Göteborg upplever att elevens (och föräldrars) religiösa övertygelse kan påverka idrottsundervisningen samt vilka utmaningar läraren ställs inför gällande elevens religiositet. Resultaten visar att elevens

religiositet inte påverkar idrottsundervisningen i centrum lika mycket som övriga stadsdelar utanför Göteborgs stadskärna. I centrum tycks elevers religiositet kunna bemästras av lärarna. En anledning till detta är att elevers religiositet inte tycks påverka idrottsundervisningen och dess utformning något väsentligt. Däremot tycks elevers religiositet påverka idrottsundervisningen mer i stadsdelar i vissa av Göteborgs ytterområden: en orsak till detta är att förorter, som innehåller en större bredd av människor med utländsk bakgrund, som har religiösa trosuppfattningar som kan vara på kollisionskurs. Dock skall läsaren ha i åtanke att väldigt många gymnasieskolor ligger i stadskärnan vilket tyder på att elevers religioner överlag påverkar i låg grad men undantag finns eftersom vissa skolor påverkas mer - beroende på skolans geografiska läge. Den religion som tycks skapa mest utmaning gentemot idrottsundervisningen och dess utformning är islam. Bland annat är det moment så som simning och RRD (rytm, rörelse och dans) som utgör de största utmaningarna för idrottslärarna. Förklaringen till detta är att vissa muslimer inte får/kan vistas nakna bland andra, dansa framför andra, göra rörelser som på något sätt kan vara sexuellt förknippade eller simma utan slöja etc.

Kommunikationen är nyckeln till att lösa utmaningarna enligt idrottslärarna i Göteborgs gymnasieskolor. Att prata med eleven och bemästra utmaningar genom diskussion är det vanligaste sättet att hantera eventuella uppkomna problem. Beroende på situation och utmaning/problem diskuterar läraren detta med kollegiet, skolledningen och/eller elevens föräldrar. Lärarna tar medmänsklighet, likhet och religions i beaktande då en klar majoritet av alla deltagande väljer att åtgärda problemet för att kunna inkludera alla elever. Hur ofta och mycket idrottslärarna diskuterar elevers religiositet gentemot idrottsundervisningen, beror på vilken stadsdel i kommunen läraren arbetar. Dock visar studien att både manliga och kvinnliga idrottslärare inte tycker att föräldrarna påverkar eller haft synpunkter på deras idrottsundervisning i särskilt hög utsträckning.

Studien är väsentlig för alla idrottslärare oavsett hur länge man har arbetat som idrottslärare. I studien har lärare med lite och mycket arbetslivserfarenhet medverkat och nyckeln till att lösa utmaningarna är kommunikationen. Studien är mer väsentlig till de idrottslärare som inte medverkat i studien och samtidigt har utmaningar när det kommer till elevers religiositet i samband med idrottsundervisningen. Det skulle vara intressant att forska vidare på detta område genom att studera större region i landet för att titta närmare om liknande resultat förekommer i en sådan studie.

Referenser

- Aboul-Enein, B. (2016). Health-Promoting Verses as mentioned in the Holy Quran. *Journal of Religion and Health*, 55(3), 821-829. doi: 10.1007/s10943-014-9857-8
- Adolfsson, J. (2016, 25 april). Föräldrarna stoppade yoga på skolan. *Världen idag*. Hämtad 2018-04-04, från <http://www.varldenidag.se/nyheter/foraldrarna-stoppade-yoga-pa-skolan/Bbbpdr!C5Cw2IQH73GTsrLhhOMiGg/>
- Amusa, O. L., & Toriola, L. A. (2010). The changing phases of Physical Education and sport in Africa: can a uniquely African model emerge? *African Journal for Physical, Helath Education, Recreation and Dance (AJPHERD)*. 16(4), 666–680. doi: 10.4314/ajpherd.v16i4.64095
- Annerstedt, C. (1990). Skolgymnastiken utveckling. I C. Annerstedt. (Red.), *Undervisa i idrott. Idrottsämnets didaktik* (s. 48–60). Lund: Studentlitteratur AB.
- Annerstedt, C. (1993). *Gymnastiskämnets utveckling i Sverige*. (1993:42). Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Annerstedt, C. (1989). *Skolgymnastikens utveckling i Sverige*. (22:198911). Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Annerstedt, C. (2001). Ämnet idrott och hälsa – ett historiskt perspektiv. I C. Annerstedt., B Peitersen., & H. Rønholt. (Red.), *Idrottsundervisning. Ämnet idrott och hälsas didaktik*. (s. 73 – 110). Göteborg: Multicare Förlag AB.
- Barmark, G., & Djurfeldt M. (2015). *Statistisk verktygslåda - att förstå och förändra världen med siffror*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Benn, T., & Pfister, G. (2013). Meeting needs of Muslim girls in school sport: Case studies exploring cultural and religious diversity. *European Journal of Science in Education*, 13(5), 567–574. doi: 10.1080/17461391.2012.757808
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3. uppl.). Malmö: Liber.
- Demker, M. (2016). De generösa svenskarna? En analys av attityder till invandring och invandrare i Sverige. *Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift*, 32(2), 186–196. doi: 10.18261/issn.1504-2936-2016-02-05
- Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* (3. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Department for Education. (2013). National curriculum in England: secondary curriculum. Hämtad från: <https://www.gov.uk/government/collections/national-curriculum>
- Dinamarca, R. (2010, 12 oktober). Gud ska hålla sig borta från skolan. *Aftonbladet*. Hämtad 2018-04-04, från <https://www.aftonbladet.se/debatt/debattamnen/skola/article12575231.ab>
- Diskrimineringslagen* (SFS 2008:567). Stockholm: Kulturdepartementet.

- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (4. uppl.). Stockholm: Norstedts Juridik.
- Frisén, A. (2006). Identitet och livsåskådning. I A. Frisén & P. Hwang (Red.) *Ungdomar och identitet*. (s. 62–78). Stockholm: Natur och kultur.
- Gerle, E. (2000). *Mångkulturalismer och skola?: [från Utbildningsdepartementets värdegrundsprojekt]*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Gustafsson, B., Hermerén, G., & Petersson, B. (2005). *Vad är god forskningssed? Synpunkter, riktlinjer och exempel*. (Vetenskapsrådets rapportserie 2005). Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Haag, E-L., & Risenfors, S. (2007). *Jämställdhet, islam och framtidsdrömmar. En intervjustudie om muslimska gymnasieflickor*. (2007:03). Hämtad den 2018-04-09, från: <http://hv.diva-portal.org/smash/get/diva2:201208/FULLTEXT01.pdf>
- Hamzeh, M., & Oliver, K. (2013). Because I Am Muslim, I Cannot Wear a Swimsuit. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 83(2), 330–339. doi: 10.1080/02701367.2012.10599864
- Hassmén, N., & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder* (1. uppl.). Stockholm: SISU Idrottsböcker.
- Hedin, C. (2001). Värdegrunden i världsperspektiv. En jämförande översikt över värderingar och livsideal i världens religioner. I G. Linde (Red.). *Värdegrund och svensk etnicitet*. (s. 54 – 99). Lund: Studentlitteratur AB.
- Hårdstedt, A., & Alm, E. (2016). Vår multikulturella värld. I M. H, Sträng (red) *Värdegrund och mångkultur i handling – i förskola, skola och andra pedagogiska verksamheter*. (s. 149–170). Stockholm: Liber AB.
- Jiwani, N., & Rail, G. (2010). Islam, Hijab and Young Shia Muslim Canadian Women's Discursive Constructions of Physical Activity. *Sociology of Sport Journal*, 27(3), 251-267. doi: 10.1123/ssj.27.3.251
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3. uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Larsson, H. (2007). Lika för alla – Om likabehandling i idrott och hälsa. I H. Larsson, (Red.). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. (s. 233 – 249). Stockholm: Liber AB.
- Lenneis, V., & Pfister, G. (2017). When girls have no opportunities and women have neither time nor energy: the participation of Muslim female cleaners in recreational physical activity. *Sport in Society*. 20(9). doi: 10.1080/17430437.2016.1269085
- McGee, E. J., & Hardman, K. (2012). Muslim schoolgirl's identity and participation in school-based physical education in England. *Sportologia*, 8(1), 49-71. doi: 105550/sgia.120801.en.029M
- Molin, S. (1994). Religionsfrihet nu! I J. Hultman (Red.), *Religionsfrihet: Om jämlikheten i ett mångkulturellt samhälle*. (s. 7–11). Stockholm: Proprius förlag.

- Nationalencyklopedin [NE]. (u.å.). *mångkulturalism*. Tillgänglig: <https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/mångkulturalism>
- Nationalencyklopedin [NE]. (u.å.). *sekularisering*. Tillgänglig: <https://www-ne-se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/sekularisering>
- Olivestam, E. C. (1994). Skolan och religionsfriheten. I J. Hultman (Red.), *Religionsfrihet: Om jämlikheten i ett mångkulturellt samhälle*. (s. 67–75). Stockholm: Proprius förlag.
- Olsson, L. (2010, 9 oktober). Kristendomen ska prioriteras i skolan. Svenska Dagbladet. Hämtad 2018-04-04, från <https://www.svd.se/kristendomen-ska-prioriteras-i-skolan>
- Otterbeck, J. (2000). *Islam, muslimer och den svenska skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Richardson, G. (2010). *Svensk utbildningshistoria: Skola och samhälle förr och nu*. (8. uppl.) Lund: Studentlitteratur AB.
- Samuelsson, J. (1999). *Muslimers möte med svensk sjukvård och skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Sjöberg, H. E. (2014). *Såsom en slöja. Den kristna slöjan i en svensk kontext*. (Doktorsavhandling, Umeå Universitet, Umeå). Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:688469/FULLTEXT01.pdf>
- Stride, A., & Flintoff, A. (2016). 'I don't want my parents' respect going down the drain': South Asian, Muslim young women negotiating family and physical activity. *Asia-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education*. 8(1). 3-17. doi: 10.1080/18377122.2016.1240592
- Skolverket. (2011). Kursplan. Idrott och hälsa. Stockholm: Skolverket
- Skolverket. (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Hämtad från <https://www.skolverket.se/publikationer?id=2705>
- Skolverket. (2012). *Skolavslutning i kyrkan*. Hämtad 2018-04-05, från <https://www.skolverket.se/regelverk/juridisk-vagledning/2.6125/skolavslutning-i-kyrkan-1.175509>
- Skolverket. (2017). Estetik, kultur och skapande. Hämtad 2018-04-03 från <https://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/kultur-och-skapande>
- Skolverket. (2017). *Läroplan – Gymnasieskolan*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. https://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.266015!/Laroplan_gymnasieskolan.pdf
- Walseth, K. (2006). Young Muslim Women and Sport: The Impact of Identity Work. *Lesuire Studies*. 25(1). doi: 10.080/02614360500200722
- Walseth, K., & Fasting, K. (2003). Islam's view on physical activity and sport. *International review for the Sociology of Sport*, 38(1). 45–60. Doi: 10.1177/10126902030381003

Bilaga 1 Enkät

Religionens utmaningar i din idrottsundervisning

Hej!

Mitt namn är Jure Sosic och jag studerar på Ämneslärarprogrammet vid Göteborgs Universitet. Jag är inne i min sista kurs i utbildningen och jag skriver mitt examensarbete på avancerad nivå. Jag undersöker hur religion och religiösa aspekter påverkar idrottsundervisningen och dess utformning. Studiens syfte är att undersöka idrottslärares åsikter om religiösa faktorer påverkar deras idrottsundervisning i gymnasieskolan.

Jag tar hänsyn till din integritet och studien genomförs anonymt. Det är helt frivilligt att ställa upp på denna undersökning. Enkäten innehåller 13 frågor och vissa svarsalternativ är öppna för kommentarer. Jag är givetvis tacksam om svarar så utförligt som möjligt vid öppna svar: detta på grund av att jag skall kunna förstå och tolka ditt svar korrekt. Skolans namn kommer inte att synas i studien, utan endast den stadsdel som skolan ligger i.

Tack för din hjälp och att du gör min studie genomförbar!

Med vänliga hälsningar,
Jure Sosic

Kontakt:

gussosju@student.gu.se

1. Jag identifierar mig som
  - Man
  - Kvinna
  - Annat

2. Är du behörig lärare i ämnet Idrott och hälsa?
  - Ja
  - Nej
  - Snart, jag är under utbildning

3. Hur länge har du arbetat som idrottslärare?
  - 0–5 år
  - 6–10 år
  - 11–15 år
  - 16–20 år
  - 20 år eller mer
  - Vill inte svara

4. I vilket/vilka lärosäten har du utbildat dig?
  - Uppsala
  - Lund
  - Göteborg
  - Stockholm

- Umeå
  - Malmö
  - Karlstad
  - Luleå
  - Örebro
  - Utomlands
  - Jag är obehörig
  - Vill inte svara
  - Annat
5. Tar du hänsyn till religiösa faktorer när du utformar din undervisning?
- Ja, i hög grad
  - Ja, i viss mån
  - Nej, inte alls
  - Vill inte svara
6. Jag som idrottslärare har erfarenheter av att religiösa aspekter har påverkat min idrottsundervisning och dess utformning
- Instämmer inte alls
  - Instämmer i låg grad
  - Instämmer delvis
  - Instämmer i hög grad
  - Instämmer helt
  - Vill inte svara
7. På skolan eller lärarrummet har vi diskuterat eventuella utmaningar som kan uppstå mellan religion och ämnet Idrott och hälsa
- Instämmer inte alls
  - Instämmer i låg grad
  - Instämmer delvis
  - Instämmer i hög grad
  - Instämmer helt
  - Vill inte svara
8. Jag kan bemästra eventuella utmaningar i min idrottsundervisning när religiösa aspekter tycks skapa svårigheter för min undervisningsutformning
- Instämmer inte alls
  - Instämmer i låg grad
  - Instämmer delvis
  - Instämmer i hög grad
  - Instämmer helt
  - Vill inte svara
9. Vilken/vilka av nedanstående religioner har gett dig mest utmaningar gentemot din idrottsundervisning?
Kryssa max för tre alternativ
- Kristendom
  - Islam

- Hinduism
- Buddhism
- Sikhism
- Judendom
- Vill inte svara
- Annat

10. Vilka moment i det centrala innehållet skapar mest utmaningar gentemot religiösa aspekter?

Kryssa max för tre alternativ

- Bollspel
- Gymnastik/redskap
- HLR (Hjärt-lungräddning) och LABC (Livsfarligt läge, Andning, Blödning, Chock)
- RRD (Rytm, Rörelse och Dans)
- Simning
- Friluftsliv
- Ergonomi
- Teoretiska moment
- Vill inte svara
- Annat

11. Hur löser du utmaningarna när religiösa faktorer tycks påverka din undervisning?

Kryssa max för tre alternativ

- Pratar med eleven i fråga
- Pratar med föräldrarna
- Pratar med kollegiet
- Pratar både med eleven i fråga och elevens föräldrar
- Pratar med kollegiet, eleven i fråga och elevens föräldrar
- Jag löser utmaningarna själv
- Jag kan inte hantera sådana svårigheter
- Sådana utmaningar förekommer inte i min undervisning
- Pratar med skolledningen
- Vill inte svara
- Annat

12. Har du erfarenheter av att föräldrar haft synpunkter på din undervisningsutformning utifrån religiösa skäl?

- Ja, i hög grad
- Ja, i viss mån
- Nej, inte alls
- Vill inte svara

13. I vilken stadsdel i kommunen arbetar du?

- Angered
- Askim-Frölunda-Högsbo
- Centrum
- Lundby
- Majorna-Linné

- Norra Hisingen
- Västra Göteborg
- Västra Hisingen
- Örgryte-Härlanda
- Östra Göteborg
- Vill inte svara

Bilaga 2 Facebook

Denna undersökning riktar sig ENDAST till er gymnasielärare som undervisar i Idrott & hälsa i Göteborg!

Hej!

Mitt namn är Jure Sosic och jag studerar på Ämneslärarprogrammet vid Göteborgs Universitet. Jag är inne i min sista kurs i utbildningen och jag skriver mitt examensarbete på avancerad nivå. Jag undersöker hur religion och religiösa aspekter påverkar idrottsundervisningen och dess utformning. Studiens syfte är att undersöka idrottslärares åsikter om religiösa faktorer påverkar deras idrottsundervisning i gymnasieskolan.

Jag tar hänsyn till din integritet och studien genomförs anonymt. Det är helt frivilligt att ställa upp på denna undersökning. Enkäten innehåller 13 frågor och vissa svarsalternativ är öppna för kommentarer. Jag är givetvis tacksam om svarar så utförligt som möjligt vid öppna svar: detta på grund av att jag skall kunna förstå och tolka ditt svar korrekt. Skolans namn kommer inte att synas i studien, utan endast den stadsdel som skolan ligger i.

Tack för din hjälp och att du gör min studie genomförbar!

Med vänliga hälsningar,
Jure Sosic

Kontakt:

gussosju@student.gu.se

Bilaga 3 Missivbrev

Hej,

Mitt namn är Jure Sosic och jag studerar sista året på Ämneslärarprogrammet vid Göteborgs Universitet. Jag skriver mitt examensarbete som behandlar religiösa utmaningar i idrottsundervisningen och er skola har blivit vald att delta i undersökningen. Jag behöver din hjälp och ditt godkännande för att få ut min enkät till alla idrottslärare på skolan. Enkäten innehåller 13 frågor och anonymitet behandlas givetvis (mer information finns i inledningen av enkäten).

Det hade varit tacksamt om detta mail hade nått alla berörda idrottslärare på skolan. Om önskan finns kan jag givetvis skicka min färdiga uppsats efteråt.

Vid övriga frågor går det givetvis bra att höra av sig.

Länk till undersökningen: (länk)

Tusen tack!

Bilaga 4 Rektorer

Hej,

Mitt namn är Jure Susic och jag skriver mitt examensarbete om religiösa aspekter i idrottsundervisningen. Jag försöker nå ut till alla rektorer i Göteborgs gymnasieskolor antingen via telefon eller mail. I detta fall har jag försökt att nå dig via telefon men dessvärre var du inte tillgänglig. Jag försöker härmed att skicka ett mail till dig för få information om antal idrottslärare på er skola samt totalturvalet för min studie. Idrottslärarna är givetvis helt anonyma och ingen skola och/eller lärare kommer att nämnas.

Min fråga till dig är följande:

- Hur många idrottslärare finns det på er gymnasieskola?

Vid eventuella frågor går det givetvis att höra av sig på följande mailadress:

gussosju@student.gu.se

Önskar dig en trevlig sommar – och tack för hjälpen!

Med vänliga hälsningar,
Jure Susic

Bilaga 5 Göteborgs stad

Fråga:

Hej,

Mitt namn är Jure Sosic och jag skriver mitt examensarbete om religiösa aspekter i idrottsundervisningen. Jag har tagit hjälp av Skolverkets skolenhetsregister för att skicka ut en undersökning till alla idrottslärare som jobbar i gymnasieskolan i Göteborg. Dessvärre har väldigt få svarat och jag behöver er hjälp. Hur många idrottslärare har ni anställda i Göteborgs gymnasieskolor?

Svar:

Hej!

Vi har fått din fråga angående hur många idrottslärare inom gymnasieskolan som är anställda av Göteborgs Stad.

Vi har 23 personer som är anställda med befattningen lärare idrott. Två av dem är ej i tjänst pga. tjänstledighet eller föräldraledighet.

Med vänliga hälsningar

XX